

Rapport 2006:27

Arkeologisk utredning etapp 2 och förundersökning

Marby - Unnerstad

Inför detaljplan

Dagsbergs och Styrstads socknar
Norrköpings kommun
Östergötlands län

Rickard Lindberg
med bidrag av
Viktoria Björkhager

Marby - Unnerstad

Inför detaljplan

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning och fornlämningsbild	4
Tidigare arkeologiska undersökningar	4
Utredning etapp 2	6
Förundersökning	10
Åtgärdsförslag	13
Referenser	14
Tekniska uppgifter	15
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar utredningen	16
Bilaga 2. Schaktbeskrivningar förundersökningen	30
Bilaga 3. Anläggningsbeskrivningar utredningen	38
Bilaga 4. Anläggningsbeskrivningar förundersökningen	50
Bilaga 5. Profilritning RAÄ 136, schakt 3.	54

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Sammanfattning

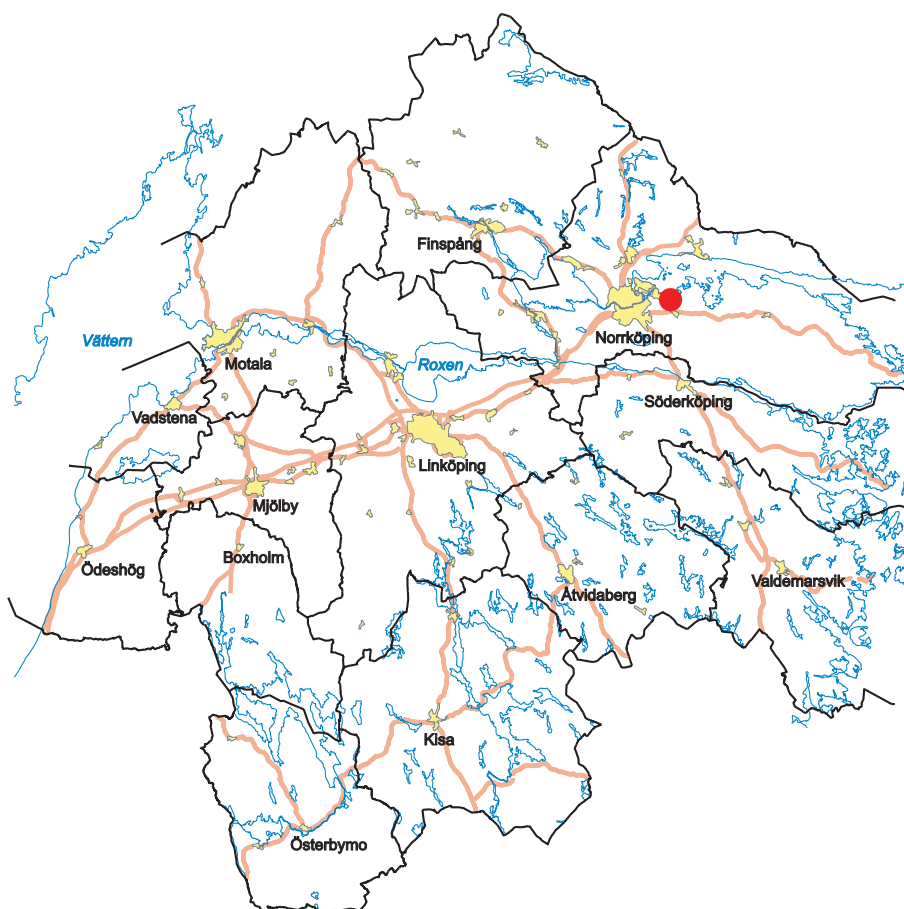
Det aktuella arbetet föranleddes av att området Marby-Unnerstad detaljplaneras inför kommande exploateringar. Av denna anledning utförde Östergötlands länsmuseum en utredning etapp 2 och en förundersökning i det aktuella området hösten och vintern 2005. Området är totalt cirka 144 ha stort.

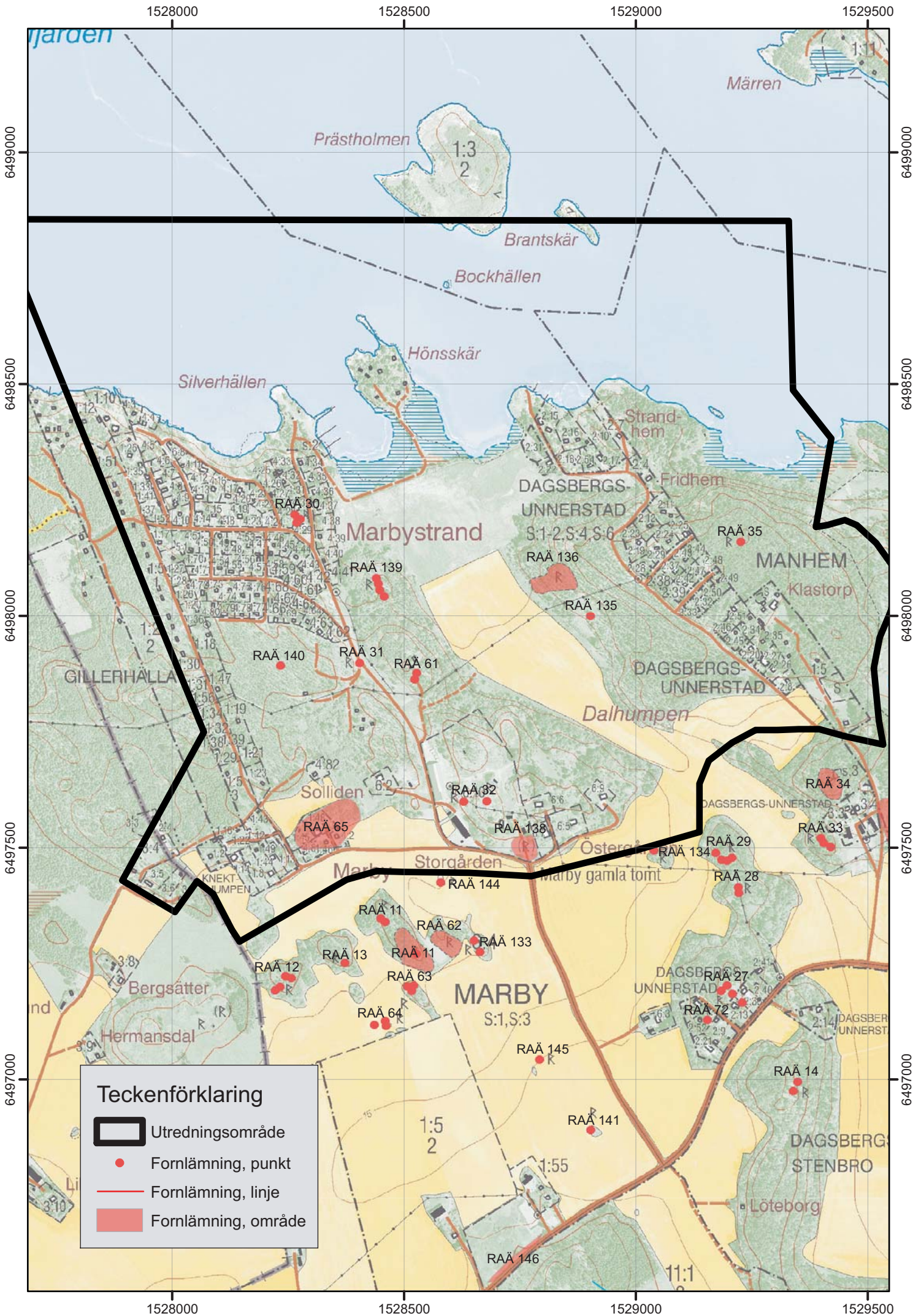
Under våren 2005 utförde Östergötlands länsmuseum en utredning etapp 1 inom det aktuella området. Vid utredningen framkom elva objekt. Nio av dessa berörs av exploateringen: objekt 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 och 10. Inom området för undersökningen finns elva registrerade fornlämningar. Av dessa kommer sju att beröras av exploateringen: RAÄ 31, 35, 65, 135, 136, 139 och 140.

Vid objekt 1, 2, 3, 4, 9 och 10 samt RAÄ 31, 35, 65 och 140 framkom inget av arkeologiskt intresse. Runt RAÄ 35 och 65 framkom inga ytterligare fornlämningar än de redan kända. Inom objekt 6, 7 och 8 framkom boplatslämningar. Vid RAÄ 135 och 136 påträffades spår av äldre tiders odling. Vid RAÄ 139 framkom gravar och härdar.

Efter utförda arkeologiska insatser anser Östergötlands länsmuseum att inför en eventuell exploatering bör RAÄ 35, 136 och 139 slutundersökas. RAÄ 135 och objekt 6, 7 och 8 bör förundersökas. Förutsatt att de centrala delarna av RAÄ 65 inte kommer att beröras av en exploatering behövs inga vidare arkeologiska insatser vid RAÄ 65. Trots att ingen grav kunde konstateras vid RAÄ 31 har den resta stenen ett kulturhistoriskt värde och bör kvarstå eller dokumenteras vid en eventuell exploatering. Vid RAÄ 140 och objekt 1, 2, 3, 4, 9 och 10 bedöms inga vidare arkeologiska åtgärder vara nödvändiga.

Rickard Lindberg
antikvarie

Inledning

Det aktuella arbetet föranleddes av att Marbyområdet detaljplaneras inför kommande exploateringar. Norrköpings kommun har upprättat ett förslag till program för Marby-Unnerstad som har godkänts av stadsplaneringsnämnden. Programområdet skall detaljplaneras i tre etapper: 1; Marby, 2; dalgången, 3; Unnerstad. Den nu aktuella arkeologiska utredningen etapp 2 och arkeologiska förundersökningen gäller alla tre etapperna. Området är totalt cirka 144 ha stort.

Uppdragsgivare var Norrköpings kommun vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för utredningen och förundersökningen är undertecknad. Vid fältarbetet medverkade antikvarierna Viktoria Björkhager och Petter Nyberg samt praktikant Ann Westermarck. Rapportarbetet är utarbetat av undertecknad och antikvarie Viktoria Björkhager, som har skrivit om RAÄ 135 och 136.

Områdesbeskrivning och fornlämningsbild

Undersökningsområdet består av höjdparterier omväxlande med låglänta lermarker, vilket är typiskt för östra Östergötland och Vikbolandet. Området begränsas i norr av Bråviken. Från Bråvikens södra strand stiger bergen upp till en nivå av cirka 40 m över havet. En dalgång sträcker sig från Bråviken mot söder in över land. Från denna löper en svacka (NÖ-SV) med lerbotten och kring denna är de flesta fornlämningarna koncentrerade, t ex RAÄ 11, 12, 62 m fl (Persson 1992). Dalgången var under förhistorien en havsvik.

Inom området för den nu aktuella undersökningen finns elva registrerade fornlämningar: RAÄ 30, 31, 32, 35, 61, 65, 135, 136, 138, 139 och 140, samtliga i Dagsbergs socken. Av dessa kommer RAÄ 31, 35, 65, 135, 136, 139 och 140 att beröras av den planerade exploateringen.

Tidigare arkeologiska undersökningar

I och omkring det aktuella området har en rad arkeologiska utredningar och förundersökningar utförts. Redan 1991 genomfördes en arkeologisk utredning etapp 1 över ungefär samma område som nu är aktuellt (Persson 1992). Utredningen bestod av specialinventering och kartstudier. Året efter utfördes en utredning etapp 2 i form av en fosfatkartering inom delar av det då aktuella området. Vid utredningen sammanställdes det då kända fornlämningsbeståndet och åtgärdsförslag lämnades (Stålbom 1992a). Fosfatkarteringen genomfördes i syfte att påvisa lägen för eventuella dolda fornlämningar. Inom sju områ-

den fanns förhöjda fosfatvärden (Stålbom 1992a). Ett par av dessa finns inom det nu aktuella utredningsområdet.

I anslutning till gravfält RAÄ 65 har höga fosfatvärden mätts upp. RAÄ 65 skall enligt äldre uppgifter ha bestått av fyra gravhögar från yngre järnåldern. Idag finns inga synliga spår efter lämningarna. De höga fosfatvärdena antogs indikera en förhistorisk boplats samt omarkerade eller skadade gravar. Sydöstra delen av RAÄ 65 och ett område öster om fornlämningen var därför 1992 föremål för en arkeologisk utredning etapp 2. Vid utredningen framkom inget av arkeologiskt intresse (Stålbom 1992b).

Söder om Klastorp, i utredningsområdets östra del, påvisades något förhöjda fosfatvärden i åkermarken. Inga kända fornlämningar ansluter till området. De förhöjda fosfatvärdena kan indikera en möjlig förhistorisk boplats (Stålbom 1992a). Dessutom finns något förhöjda fosfatvärden öster om vägen mot Marbystrand. Flera stensättningar (RAÄ 61, 139, Dagsbergs sn) samt en rest sten (RAÄ 31, Dagsbergs sn) ansluter till området med de förhöjda fosfatvärdena. Fosfatvärden kan även här indikera en möjlig förhistorisk boplats.

I östra delen av utredningsområdet har två arkeologiska utredningar utförts. År 1989 gjordes en arkeologisk utredning i form av specialinventering med provschakt för Bråvikens Golfklubb (Ängeby 1989). År 1995 utfördes en arkeologisk utredning i ett område runt en ensamliggande stensättning (RAÄ 35) (Schönbeck 1995). Inga nya lagskyddade lämningar som påverkar den nu aktuella utredningen framkom.

Nordväst om Marby medeltida bytomt (RAÄ 138, Dagsbergs sn) och en gravgrupp med stensättningar (RAÄ 32, Dagsbergs sn) har en förundersökning gjorts. Vid den framkom två mörkfärgningar, sot, kol och små fragment av bränd lera (Stålbom 1999).

I södra delen av utredningsområdet, vid Marby storgård, har två arkeologiska utredningar utförts i samband med rasering av befintlig luftledning och nedgrävning av elkablar. Vid båda utredningarna grävdes sökschakt vid Marby bytomt, men inga dolda lämningar påträffades (Feldt 2001 och Feldt 2003).

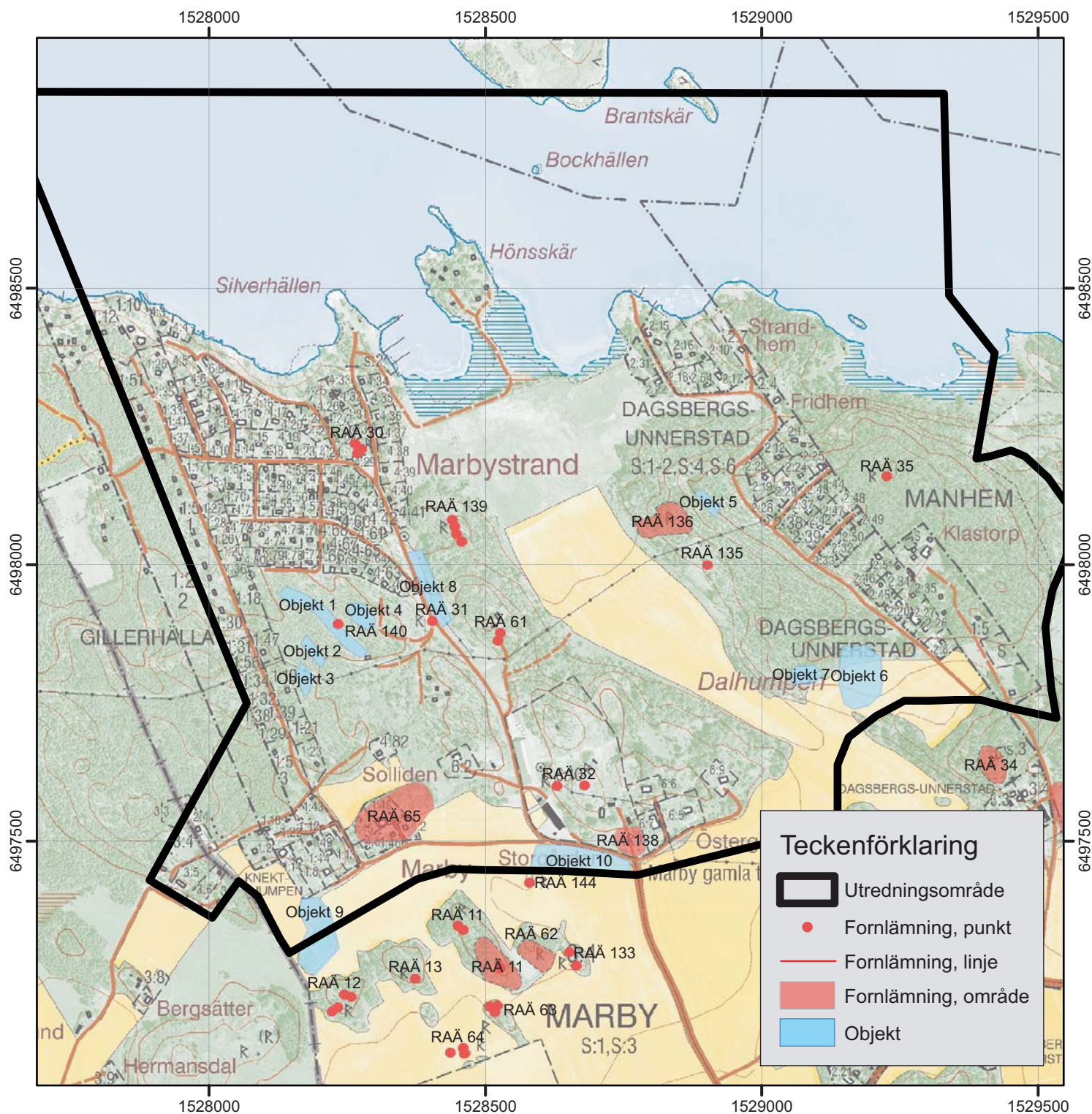
Ett par arkeologiska undersökningar i närområdet bör också nämnas. Strax söder om det nu aktuella utredningsområdet förundersöktes ett område intill två lokaler med skålgropar (RAÄ 134 och 141, Dagsbergs sn). Vid RAÄ 141 framkom en härd och i samband med undersökningen konstaterades även två nya lokaler med skålgropar, RAÄ 144 och 145, Dagsbergs sn (Stålbom 1992c).

Omkring 250 m väster om det nu aktuella utredningsområdet utfördes 1995 en arkeologisk utredning inför en planerad nybyggnation. Vid utredningen öppnades sökschakt. Inga lagskyddade lämningar

framkom (Larsson 1995). År 1997 efterundersöktes ett område cirka 750 m väster om utredningsområdet. Efterundersökningen utfördes vid fyndplatsen för en vikingatida guldarmring. Vid undersökningen framkom ytterligare en guldarmring (Stålbom 1998).

De ovan nämnda utredningar som gjorts över området (exempelvis Persson 1992 och Stålbom 1992a)

är upp till 15 år gamla. Synen på forn- och kulturlämningar förändras med tiden, varför nya bedömningsgrunder och arbetsmetoder tillkommer, och vissa faller ifrån. Därför utförde Östergötlands länsmuseum en ny utredning etapp 1 under våren 2005. Detta för att ge en bild av de kända forn- och kulturlämningarna inom området, peka på lägen för möjliga forn- och

Figur 3. Objekten i utrednings- och undersökningsområdet. Skala 1:10 000.

kulturlämningar samt sammanställa resultatet från tidigare utredningar och undersökningar i området (Lindberg 2005). Vid utredningen framkom elva objekt, det vill säga presumtiva fornlämningar. Nio av dessa berörs av den planerade exploateringen, objekt 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 och 10. Objekt 5 och 11 kom inte att beröras av exploateringen i detta skede. Samtliga objekt ligger i Dagsbergs socken.

Utredning etapp 2

Syfte, metod och dokumentation

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att fastställa om fast fornlämning berördes av det planerade arbetsföretaget. Den arkeologiska utredningen utfördes som en sökschaktgrävning. Sökschakten öppnades med grävmaskin vid de aktuella objekten. Objektgränser skall inte ses som absoluta gränser utan bara som en topografiskt möjlig begränsning. Därför öppnades schakt även utanför objektgränserna i de fall då detta var motiverat. Flera av objekten låg i skogsmark, vilket i flera fall försvårade arbetet då maskinen inte kunde ta sig fram obehindrat överallt. Fältarbetet utfördes i oktober och november med de förutsättningar, rörande till exempel ljusförhållanden, som det för med sig.

Schakt och anläggningar mättes in med DGPS. Ett fåtal mörkfärgningar grävdes för att konstatera om det var anläggningar eller ej. De grävda anläggningarna dokumenterades genom ritning och vid behov fotografering. Fotograferingen utfördes med digitalkamera. Utredningens resultat skall ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömning i ärendet.

Resultat och tolkning

Nedan redovisas resultaten från de enskilda objekten. Schakt och anläggningar numreras löpande separat för varje objekt.

Objekt 1

Objekt 1 består av ett grav-/boplatsläge, cirka 190x30 m stort (NV-SÖ) på en stenig moränås i skogsmark (barrträd).

Totalt öppnades tio schakt med en sammanlagd längd av cirka 160 m. Schaktdjupet var 0,05-0,25 m. Undergrunden bestod av gul grusig sand med sten. Inom objektet fanns även RAÄ 140 (se vidare under RAÄ 140). Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Objekt 2

Objekt 2 består av ett boplatsläge, cirka 60x20 m stort (NV-SÖ) på ett krön av en moränås i skogsmark (barrträd).

Totalt öppnades tre schakt med en sammanlagd längd av cirka 40 m. Schaktdjupet var 0,10-0,20 m. Undergrunden bestod av gul sand med enstaka stenar. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Objekt 3

Objekt 3 består av ett boplatsläge, cirka 60x30 m stort (N-S) på en moränplatå i skogsmark (barrträd).

Totalt öppnades sex schakt med en sammanlagd längd av cirka 60 m. Schaktdjupet var 0,10-0,30 m. Undergrunden bestod av gul sand med sten. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Objekt 4

Objekt 4 består ett boplatsläge, cirka 60x40 m (NV-SÖ). Moränplatå i skogsmark (barrträd).

Totalt öppnades tre schakt med en sammanlagd längd av cirka 50 m. Schaktdjupet var 0,20-0,30 m. Undergrunden bestod av gul sand med sten 0,10-1,00 m. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Objekt 6

Objekt 6 är ett boplatsläge på en flack sluttning i åker- och skogsmark (blandskog) och är cirka 120x80 m stort (N-S). Objektet ligger på en höjd över den före detta havsvik som sträcker sig in i området från Bråviken. Mellan åkermarken och skogsmarken finns ett dike och ett antal röjningsrösen som fortfarande används. Det är en viss nivåskillnad inom objektet som sluttar svagt mot söder och mer påtagligt i väster ned mot dalen.

På åkern observerades vid utredningen etapp 1 enstaka skärvstenar. En bit keramik tillvaratogs vid samma tillfälle från åkerytan. Keramiken bedöms vara från järnåldern (Stilborg 2005). Området visade sig också ha förhöjda fosfatvärden vid fosfatkarteringen 1992 (Stålbom 1992a).

Totalt öppnades 20 schakt med en sammanlagd längd av cirka 490 m. Schaktdjupet var 0,10-0,60 m. Undergrunden i åkermarken bestod av lera, sand och berg och i skogsmarken av sand.

I tio av schakten framkom boplatslämningar bestående av sammanlagt 29 st anläggningar i form av 6 stolphål, 2 härdar och 21 mörkfärgningar. Två osäkra kulturlager påträffades också. Anläggningar framkom över i princip hela objektet förutom i skogen i norr och de östligaste schakten. En koncentration av anläggningar tycks finnas centralt i objektet upp mot åkerkanten i norr.

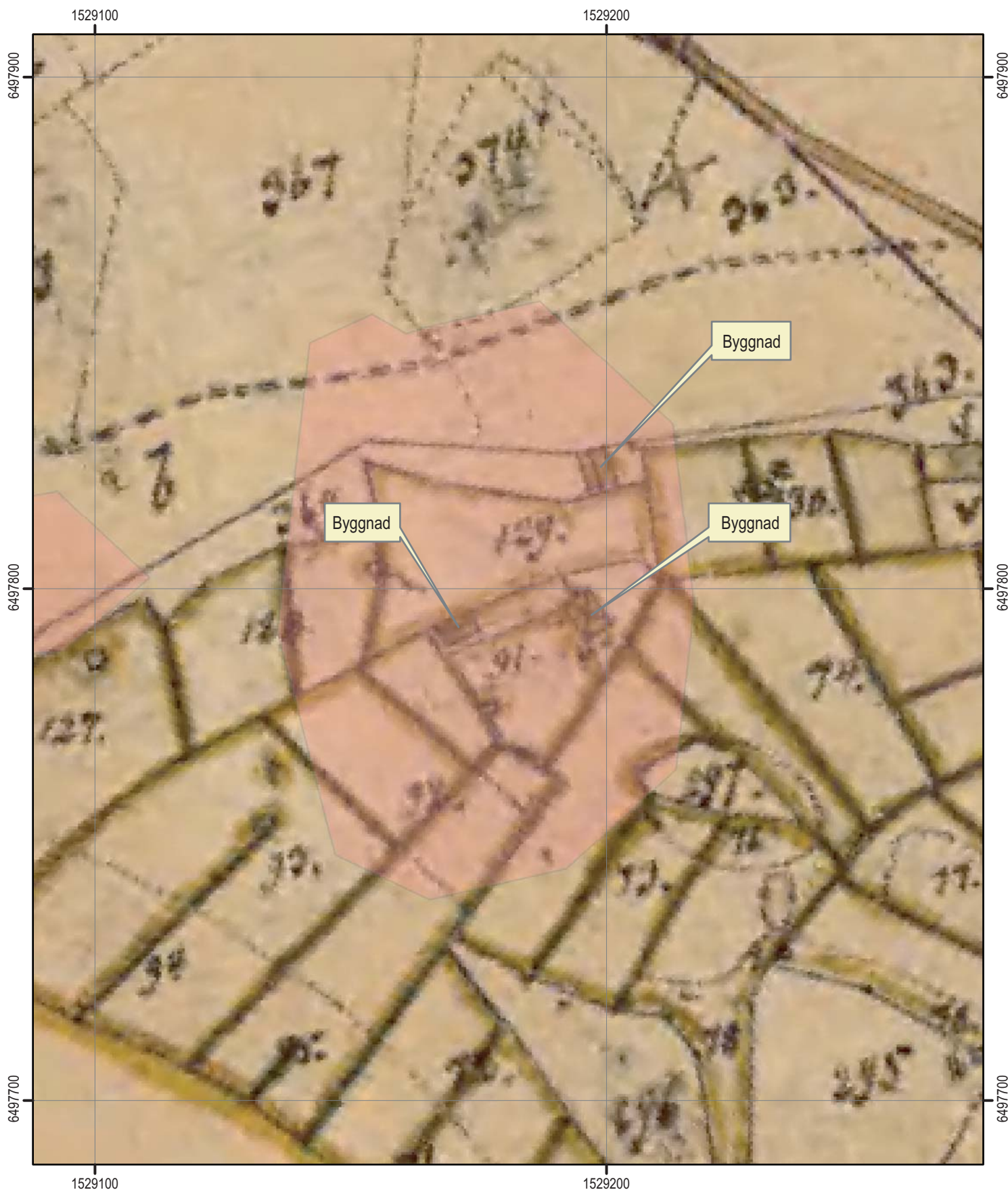
I området skall även ett soldattorp ha legat, Grenadjertorp nr 99. Soldattorpet låg under Unnerstad Gård 1. Torpet finns belagt från 1764, men ett byggår från slutet av 1600-talet kan inte uteslutas enligt

Anders Wennerblad som studerat torpen i området. Grenadjertorpets åkerlycka finns med på Storskifteskartan från 1768. Efter laga skifte 1847 har ingen bott på platsen och torpet ska ha flyttats (Wennerblad 2005). På ett kartöverlägg med Laga skifteskartan från 1848 och fastighetskartan visade sig att Grenadjertorpet skall ha legat centralt i objekt 6. På Laga

skifteskartan finns även Backtorpet med som lydde under Unnerstad Gård. Backtorpet skall ha legat cirka 200 m sydost om objekt 6.

Den lilla bit keramik som påträffades under specialinventeringen i samband med utredningen etapp 1 indikerar en datering till järnålder för anläggningarna inom boplatsen. Samtidigt kan det på grund av torpen

i området finnas spår av senare tider. En mer tillförlitlig datering av fornlämningen får en eventuell förundersökning ge.

Det finns ingen klar avgränsning mellan de anläggningar som framkom inom objekt 6 respektive objekt 7. Därför bör objekt 6 och 7 ses som samma fornlämning.

Objekt 7

Objekt 7 är ett boplatssläge på en stenröjd yta på en plåtå och sydvästsluttning av en moränhöjd med berg i skogsmark (blandskog), 60x30 m stort (Ö-V). Objektet ligger på en höjd över den tidigare nämnda före detta havsvik som sträcker sig in i området från Bråviken. Det är cirka 35 m mellan objekt 6 och 7. För en utförligare områdesbeskrivning se objekt 6.

Totalt öppnades 13 schakt med en sammanlagd längd av cirka 135 m. Schaktdjupet var 0,05-0,50 m. Undergrunden bestod av sand. I två av schakten framkom boplatsslämningar bestående av sex anläggningar i form av ett stolphål, två härदार och tre mörkfärgningar. Anläggningarna framkom i sydöstra delen av objektet.

Som tidigare beskrivits finns det ingen klar avgränsning mellan de anläggningar som påträffades inom objekt 6 och de som framkom inom objekt 7. Därför bör objekt 6 och 7 betraktas som samma fornlämning.

Objekt 8

Objekt 8 utgörs av ett 150x30 m stort (NV-SV) boplatssläge i en flack sluttning mot norr, beläget i hagmark. Genom området rinner en liten bäck och inom vissa delar finns stora slånärssnår. Höjdskillnaden inom området är mer än fem meter och lägst är det i norr mot Bråviken. Objektet fortsätter i skogsmark (blandskog) i öst mot gravfältet RAÄ 139. Utred-

Figur 5. Årderspår inom objekt 8, från söder.
Foto Rickard Lindberg, ÖLM.

ningsområdet har förhöjda fosfatvärden (Stålbom 1992a). I väster avgränsas området av vägen till Marbystrand. Väster om objektet finns en rest sten (RAÄ 31). Begränsningen av objektet är oklar mot hagmarken i söder och mot gravfältet RAÄ 139 i öst. Hagmarken sträcker sig ända till Storgården i Marby, cirka 200 m söderut. I norr, där hagmarken övergår i sankmark, ned mot Bråviken finns inte heller någon avgränsning av fornlämningsområdet.

Totalt öppnades elva schakt med en sammanlagd längd av cirka 100 m. Schaktdjupet var 0,25-0,60 m. Undergrunden bestod av sand med inslag av grus i vissa schakt. I nio av schakten framkom boplatsslämningar bestående av sammanlagt 17 stycken anläggningar i form av 4 stolphål, 2 härदार och 11 mörkfärgningar. Ett möjligt kulturlager påträffades också. Ett område med årderspår framkom, vilket visar på spår efter äldre tiders odling. Området för årderspår avgränsas av två igenfyllda diken. Stratigrafiskt gick det inte att utreda vid denna utredning om årderspår eller diken är äldst eller om de är samtida.

Cirka 200 m söder om objektet, vid Storgården i Marby, framkom vid en förundersökning 1999 två mörkfärgningar, sot, kol och små fragment av bränd lera (Stålbom 1999). Området ansågs ha ett boplatssnårläge. Det kan därför inte uteslutas att boplatssnårläget vid objekt 8 mot söder sträcker sig ända till Storgården. En fråga som en eventuell förundersökning/ Slutundersökning kan försöka att svara på är om det finns en koppling mellan boplatssnårläget, gravfältet (RAÄ 139) och/eller den resta stenen (RAÄ 31), se vidare RAÄ 139 och RAÄ 31.

Objekt 9

Objekt 9 är ett 140x60 m stort (N-S) boplatssläge på ett impediment på en åker. Området har förhöjda fosfatvärden. På impedimentet finns ett röjningsröse (A1). Objektet fortsätter utanför det nu aktuella utredningsområdet.

Totalt öppnades fyra schakt med en sammanlagd längd av cirka 20 m i anslutning till röjningsröset. Schaktdjupet var 0,10-0,25 m. Undergrunden bestod av berg och brun lerblandad sand. Röjningsröset är ej övertorvat och ger ett ihopsamlat intryck. Röset ligger direkt på berget och har tolkats som ett sentida röjningsröse. Den resterande delen av objekt 9, som ligger innanför utredningsområdet, består främst av berg i dagen. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Objekt 10

Objekt 10 är ett boplatssläge i åkermark, 180x50 m stort (Ö-V). Objektet angränsar till Marby gamla bytomt i norr (RAÄ 138). Området har förhöjda fosfatvärden (Stålbom 1992a). Vid en utredning 2001 för en jordkabel öppnades två schakt nära vägen vid

Figur 6. Schaktarbete vid objekt 10.
Foto Rickard Lindberg, ÖLM.

RAÄ 138, det vill säga precis norr om objekt 10. Två schakt öppnades även öster om det nu aktuella objektet. Inget av arkeologiskt intresse framkom (Feldt 2001).

Totalt öppnades 25 schakt med en sammanlagd längd av cirka 140 m. Schaktdjupet var 0,40-1,20 m. Undergrunden bestod av brungrå till gråbrun lera. I schakt 1-24 framkom ett och i vissa fall två lager av samma svartbruna till bruna lera. Lagret/lagren var mellan 0,10 och 0,60 m och avtog i mäktighet mot väster. I ovan nämnda utredning från 2001 omtalas inte lagret/lagren och därför antas de avta mot norr och öster. Det fanns inget i lagren som påvisade att de var kulturpåverkade. De har således tolkats ha ett naturligt ursprung. En möjlig förklaring kan vara att lagren uppkommit genom påverkan av stillastående vatten. Det finns dock inget i det äldre kartmaterialet (från år 1700 och framåt) som stöder denna teori. Inget av arkeologiskt intresse framkom i schakten.

RAÄ 65

RAÄ 65 ligger på ett impediment cirka 200 m väster om Storgården i Marby. Enligt äldre uppgifter skall det inom området för RAÄ 65 ha funnits fyra gravhögar. På större delen av impedimentet ligger det idag villa- och sommarstugetomter förutom på de östligaste delarna som är trädbevuxet med berg i dagen. Eventuellt skulle skadade gravar kunna förekomma inom och runt området, som är 10 500 m² stort. Sydöstra delen av RAÄ 65 och ett område öster om fornlämningen var år 1992 föremål för en arkeologisk utredning etapp 2. Vid utredningen framkom inget av arkeologiskt intresse (Stålbom 1992b).

Totalt öppnades elva schakt söder och norr om RAÄ 65 med en sammanlagd längd av 140 m. Undergrunden bestod av gråbrun till blågrå lera. Inget

av arkeologiskt intresse framkom. I den trädbevuxna östligaste delen av RAÄ 65 var det problematiskt för grävmaskinen att komma fram. I samråd med länsstyrelsen beslutades att den delen av området istället skulle avsökas med jordsond. Berget låg här ytligt eller i dagen. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

RAÄ 135

Lämningen utgörs av en torplämning bestående av en husgrund med en storlek av cirka 8x5 m som i söder begränsas av en stenfot. I mittpartiet finns ett spismursröse. Lämningen omgärdas av en sammanhängande åkeryta som idag ligger i träda.

Totalt öppnades elva schakt med en sammanlagd längd av 76 m. I två av schakten vid husgrunden framkom en gles stenpackning som skulle kunna utgöra rester efter en stensatt gårdsplan. Inga schakt lades över husgrunden men det fanns rikligt med tegel synligt i spismursröset. I övriga schakt påträffades åkerlager som ibland uppgick till flera lager. Hela lämningen omgärdas av två diken som följer begränsningarna på skifteskartorna. I den nordvästra delen av området fanns ett stort slånbärssnår som delvis dolde ett odlingsröse (A1) och två terrasskanter (A2, A5). Nedanför dessa terrasskanter fanns en fossil åkeryta som i sydväst begränsades av en kortare terrasskant (A3).

På Storskifteskartan från 1768 finns de åkerytor markerade som ligger i direkt anslutning till torpet. Torplämningens begränsningar stämmer väl överens med det dike som mättes in vid utredningen. På Skifteskartan angränsar åkerytorna i sydväst till en betesmark. Idag utgörs begränsningen av ett större dike som ligger på gränsen mellan åkrarna och betesmarken, vilket betyder att dagens åkeryta utvidgats på betesmarkens bekostnad. I nordväst begränsas de fossila åkerytorna av en terrasskant (A2) och ett odlingsröse (A1). Dessa begränsningar överensstämmer med Storskifteskartans bild av lämningen och skulle kunna höra till denna tid.

RAÄ 140

RAÄ 140 är en osäker stensättning inom området för objekt 1. Den ligger på en stenig moränås i skogsmark (barrträd) och är delvis övertorvad. Stenarna, som är 0,20 till 0,65 m stora, ligger löst och ger ett ihopsamlat intryck.

Ett schakt öppnades med en längd av cirka 10 m på platsen för den osäkra stensättningen. Stenen plockades bort med hjälp av grävmaskin, med början på den södra sidan och en profil ritades. Efter att profilen ritats plockades även stenen på den norra sidan bort. Stenen låg mer eller mindre direkt på berget. Förnans mäktighet varierade mellan 0,05-0,10 m. Vid östra delen av RAÄ 140 och i sprickor i berget framkom

Figur 7. RAÄ 140 innan schaktning, från sydväst.
Foto Clas Ternström, ÖLM.

ett lager med svart, sotig lera. Lagret fortsätter mot öst utanför den förmodade stensättningen. Det finns inget i lagret som kan tolkas som en gravläggning. Den svarta, sotiga leran kan eventuellt ha ett naturligt ursprung från till exempel en skogsbrand. Vid specialinventering i samband med utredningen etapp 1 konstaterades att bara ett 20-tal m från RAÄ 140 fanns ett antal täktgropar. Stenen i RAÄ 140 kan komma från dessa täktgropar. Därför har RAÄ 140 nu omtolkats som ett röjningsröse.

Förundersökning

Syfte och frågeställningar

De fasta fornlämningar som kom att beröras av förundersökningen var RAÄ 31, 35, 136 och 139. RAÄ 31, 35 och 139 är registrerade som gravar och RAÄ 136 som ett område med fossil åkermark. Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa fornlämningarnas karaktär, utbredning och datering samt potential för eventuell vidare undersökning. Varje enskild fornlämning hade speciella förutsättningar, vilket gjorde att syftet fick anpassas för varje fornlämning.

Vid RAÄ 31 och 139 var det primära syftet att konstatera om de anläggningar som tolkats som gravar vid fornminnesinventeringen verkligen var gravar. Dock skulle om möjligt de förmodade gravarna undvikas att undersökas närmare, det vill säga så fort det gick att konstatera att anläggningen var en grav skulle undersökningen avbrytas.

Graven RAÄ 35 var inte aktuell att exploatera i detta skede. Därför var syftet vid RAÄ 35 att undersöka om det fanns ytterligare fornlämningar under mark i anslutning till graven.

Specifika frågeställningar för varje enskild fornlämning:

RAÄ 31

- Är RAÄ 31 en grav?
- Finns det i så fall ytterligare, under mark dolda, gravar i anslutning till RAÄ 31?
- Vilken datering har graven/gravarna?

RAÄ 35

- Finns det ytterligare, under mark dolda, gravar i anslutning till RAÄ 35?
- Om ytterligare gravar framkommer, vilken datering har då dessa?

RAÄ 136

- Vilken datering har den fossila åkermarken?
- Vilken utbredning har den fossila åkermarken?
- Finns det äldre lämningar under den fossila åkermarken?

RAÄ 139

- Består RAÄ 139 av gravar?
- Finns det i så fall ytterligare, under mark dolda, gravar i anslutning till RAÄ 139?
- Vilken datering har gravarna?

Kompletterande frågeställningar till RAÄ 139 utifall en hel grav var tvungen att undersökas:

- Vilken konstruktion har graven?
- Vilket innehåll har graven?
- Vilket kön har den gravlagda?
- Vilken ålder har den gravlagda?

Metod och dokumentation

Förundersökningen utfördes dels med sökschakt och dels genom att ett urval av anläggningar undersöktes närmare. Sökschakten öppnades med grävmaskin vid de aktuella fornlämningarna. Schakt och anläggningar mättes in med DGPS. De grävda anläggningarna beskrevs och ritades i profil. Anläggningarna som inte grävdes och inte kunde tolkas närmare i plan har i rapporten kallats mörkfärgning. Fotografering utfördes med digitalkamera. Förundersökningens resultat skall ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömning i ärendet.

Resultat och tolkning

Nedan redovisas resultaten från förundersökningen. Schakt och anläggningar numreras löpande separat för varje objekt (se figur 3).

RAÄ 31

RAÄ 31 består av en cirka 1 m hög rest sten. Stenen står cirka 400 m norr om Storgården i Marby utefter västra sidan av vägen mot Marbystrand. På andra sidan samma väg finns objekt 8. I äldre uppgifter skall ytterligare resta stenar ha funnits på platsen. Dessa skall ha borttagits i samband med anläggandet av vägen mot Marbystrand 1938-39 (ATA dnr 3411/41). Dessa uppgifter ifrågasätts dock i fornminnesregistret, eftersom äldre kartmaterial från 1800-talet tydligt visar bara en rest sten (se vidare fornminnesregistret RAÄ 31, Dagsbergs sn).

Ett schakt med en yta av cirka 130 m² öppnades. Djupet i schaktet var 0,20 m. Undergrunden bestod av brun sand med enstaka stenar. I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse. Den resta stenen flyttades inte vid förundersökningen och därför går det inte att helt utesluta att gravgömmen finns under stenen. Det framkom dock inget vid undersökningen som talade för detta. Ett antagande är att stenen istället är någon form av gränsmarkering. Det finns dock inget som talar för detta i det äldre kartmaterialet som studerats. Även om inga spår av gravläggning kunde konstateras vid RAÄ 31 har den resta stenen fortfarande ett kulturhistoriskt värde.

RAÄ 35

RAÄ 35 är en ensamliggande stensättning i östra delen av Marby-Unnerstads området. Stensättningen ligger i skogsmark (blandskog) på en bergshöjd. Stensättningen är närmast rund, ca 8 m i diameter och 0,30-0,40 m hög. Fyllningen består av 0,30-0,60 m stora stenar. Den höjd som graven ligger på är en av de högsta i området. Vid tidigare specialinventeringar i området har det påtalats att stensättningen kanske borde klassas om från stensättning till röse på grund av dess läge och utformning (Schönbeck 1995). Här kommer dock RAÄ 35 att benämnas som en stensättning. Eftersom RAÄ 35 inte var aktuell för exploatering i detta skede undersöktes inte stensättningen, utan bara området omkring fornlämningen. Delar av skogen runt RAÄ 35 avverkades inför förundersökningen för att underlätta undersökningen.

Totalt öppnades elva schakt med en sammanlagd längd av cirka 45 m. Djupet varierade mellan 0,10-0,65 m. Undergrunden bestod av brun till rödbrun sand och berg. I schakt 3, 4, 6, 7, 8, 9 och 10 framkom ett brandlager. Lagret var 0,02 till 0,10 m tjockt och bestod av mycket sotig humös sand. Brandlagret tolkades ha ett naturligt ursprung, genom till exempel en skogsbrand. I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse.

RAÄ 136

Fornlämningen utgörs av agrara lämningar i form av fossil åkermark bestående av tre åkerytor. Två av ytorna skiljs genom en stenvall och väster om denna finns sedan en lång terrasskant. I slutningen väster om terrasskanten finns ytterligare en åkeryta med två större odlingsrösen.

Vid förundersökningen drogs åtta schakt, med en sammanlagd längd på 60 m, genom de kända åkerytorna och den långa terrasskanten. Det kunde konstateras att detta område hade stora sammanhängande åkerytor med flera större röjningsrösen (A3 och A4). Åkerlagrens tjocklek var 0,10-0,15 m och utgjordes av sand. I ytorna ligger större stenar kvar och i ytorna finns på en del platser mindre uppstickande berghällar. Den nedre åkerytan (A8) verkar kunna höra samman med åkerytan (A9) inom RAÄ 135.

Storskifteskartan visar inget som tyder på att det funnits åkerytor i skogsmarken nordväst om torplämningen. På Laga skifteskartan från 1848 har marken delats upp efter beskaffenhet och utgörs här av höglänt och stenbunden terräng som delvis utnyttjats som bete. Det finns med andra ord inga uppteckningar om att marken brukats som åker, även om vissa av gränserna mer eller mindre följer terrasskanterna (A2 och A5). Kanske har detta varit en tradition från en äldre odlingsfas som eventuellt skall förläggas till tiden före Storskifteskartans tillkomst.

RAÄ 139

RAÄ 139 är registrerad i fornminnesregistret som en gravgrupp med fyra stensättningar varav två är osäkra. Gravarna ligger på ett krön av en moränrygg i skogsmark. Moränryggen sluttar svagt mot sydöst. I norr och söder övergår moränryggen i berg. Mot öster sluttar området kraftigt ned mot den före detta havsviken som idag är en dalgång. I väster angränsar området till objekt 8 och här finns en mindre våtmark.

RAÄ 139:1 är registrerad som en närmast rund stensättning, 6-7 m i diameter och 0,20 m hög. Fyllningen utgörs av 0,30-0,50 m stora stenar och stensättningen är delvis övertorvad. I rapporten kommer RAÄ 139:1 hädanefter att kallas A6.

RAÄ 139:2 beskrivs som en närmast rund stensättning, 5 m i diameter och 0,20 m hög. Fyllningen består av 0,30-0,40 m stora stenar och är delvis övertorvad. I rapporten kommer RAÄ 139:2 hädanefter att kallas A7.

I Fornminnesregistret beskrivs RAÄ 139:3 som en närmast rund stensättning, 6 m i diameter och 0,30 m hög. Fyllningen utgjordes av 0,30-0,50 m stora stenar och var delvis övertorvad. Stensättningen hade en oklar begränsning och framställs som osäker. I rap-

porten kommer RAÄ 139:3 hädanefter att kallas A8.

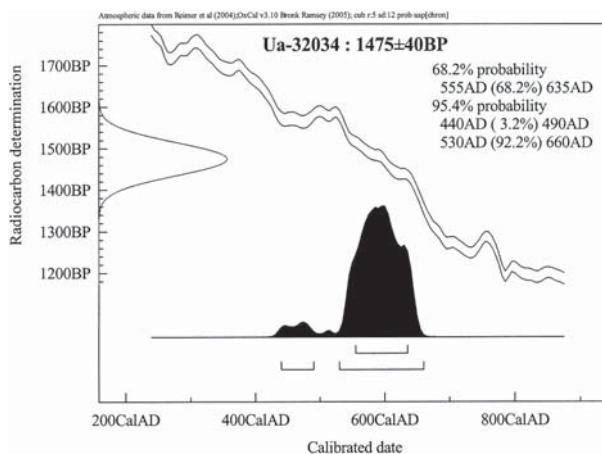
RAÄ 139:4 är registrerad som en närmast rektangulär stensättning, 18x7 m och 0,10-0,30 m hög. Fyllningen är delvis övertorvad och beskrivs ligga i två koncentrationer. Begränsningen är oklar och stensättningen framställs som osäker i fornminnesregistret.

Vid förundersökningen valdes RAÄ 139:4 ut för att avtorvas. Detta dels för att den var en av de två stensättningarna som var registrerad som osäker, dels för att den låg gynnsamt placerad ur arbetssynpunkt på moränryggen. Redan i ett tidigt skede av avtorvningen stod det klart att RAÄ 139:4 bestod av tre stensättningar. I rapporten kommer RAÄ 139:4 hädanefter att kallas A9, A10 och A11. A10 torvades av i sin helhet för att kunna se vilken form anläggningen hade i plan. A10 kunde fastställas vara en närmast kvadratisk stensättning, 5x6 m med en kantkedja av 0,40-0,70 m stora stenar. Fyllningen bestod av glest lagda 0,50-0,60 m stora stenar. Insprängt mellan de större stenarna fanns mindre stenar, 0,20-0,30 m stora. Centralt i stensättningen fanns en mörkfärgning bestående av svartgrå sand. Denna mörkfärgning avgränsas av 0,50-0,60 m stora stenar. Inget kol eller bränt ben påträffades vid framrensningen.

Cirka 1 m väster om A10 finns A9. A9 är en närmast kvadratisk stensättning, 6x6 m stor. Kantkedjan, som vetter mot A10, avtorvades och bestod av 0,30-0,50 m stora stenar. Centralt i anläggningen kunde en koncentration av 0,50-0,60 m stora stenar konstateras. Fyllningen utgjordes av 0,20-0,60 m stora stenar. Cirka 0,50 m öster om A10 framkom en stensättning med mer oklar konstruktion, A11. A11 är antagligen rund, 9 m i diameter, men kan också vara kvadratisk. Gränsen mellan A10 och A11 var mer oklar än den mellan A10 och A9. Mellan anläggningarna fanns ett parti med mindre stenar, 0,20 m stora. Den kantkedja som framkom mot A10 bestod av 0,40-0,70 m stora stenar. Fyllningen utgjordes av 0,20-0,60 m stora ste-

Figur 8. RAÄ 139, från N.
Foto Rickard Lindberg, ÖLM.

Figur 9. Kalibrerad ¹⁴C-kurva.

nar. Centralt i stensättningen fanns en koncentration av större stenar, 0,50-0,60 m stora.

Efter avtorvningen av A10 kunde, utifrån konstruktionen, anläggningarna konstateras vara gravar och därför avbröts undersökningen av stensättningarna. Istället koncentrerades arbetet till att öppna sökschakt inom och omkring området för RAÄ 139 för att konstatera om det fanns ytterligare gravar eller andra anläggningar dolda under mark.

Totalt öppnades 22 schakt med en sammanlagd längd av cirka 155 m. Schaktdjupet var 0,15-0,40 m. Undergrunden på moränryggen bestod av grusig sand. I väster mot våtmarken bestod undergrunden av lera. I tre av schakten framkom fyra anläggningar i form av tre härdar (A2, A3 och A4) och en osäker gravanläggning (A5). Den eventuella graven (A5) fanns i schakt 2. Formen var oregelbunden och fyllningen bestod av grå, sotig sand med rikligt med 0,10-0,40 m stora stenar. En del av stenen i fyllningen var skärvig. Anläggningen undersöktes inte närmare och därmed är tolkningen mycket osäker. En

Figur 10. Framrensning av A10.
Foto Rickard Lindberg, ÖLM.

hård (A2) framkom i slutningen ned mot dalgången. Två härdar (A3, A4) framkom 7-9 m från stensättningen A10. A3 undersöktes och konstaterades vara en härdragrop. Från botten av anläggningen tillvaratogs ett kolprov. Kolprovet visade på en datering till 530-660 e Kr (2 sigma), det vill säga vendeltid. A3 och A4 var mycket lika varandra i plan där de uppträder som något sotiga mörkfärgningar. A2 hade en helt annan karaktär och bestod av skärvig sten och sot i plan.

Gravarna vid RAÄ 139 är av äldre järnålderskaraktär. Eftersom inget kol eller bränt ben påträffades vid undersökningen kan inte gravfältet dateras närmare. Den daterade härden visar dock att det under yngre järnålder förekom aktivitet på platsen. Gravarna vetter mot sydväst, det vill säga ifrån dalgången och den före detta havsviken. Istället är de orienterade mot objekt 8 där det vid utredningen framkom omfattande boplatsslämningar. Avståndet mellan gravarna och boplatsslämningarna är bara cirka 40 m. Ca 200 m nordväst om RAÄ 139 undersöktes år 1940 delar av ett gravfält med firsidiga stensättningar (RAÄ 30). Vid detta tillfälle undersöktes tre firsidiga stensätt-

ningar. Stensättningarna vid RAÄ 30 hade vällagda kantkedjor men saknade gravgömmor, vilket ledde till att de tre gravarna tolkades som kenotafer (ATA dnr 2070/46).

Åtgärdsförslag

Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att vid objekt 1, 2, 3, 4, 9, 10 och RAÄ 140 kan en exploatering genomföras utan någon vidare arkeologisk åtgärd. Även vid RAÄ 65 kan en exploatering utföras utan någon vidare arkeologisk åtgärd förutsatt att de högsta delarna av impedimentet, där forn lämningen skall ha funnits, inte kommer att exploateras. Dessa delar av impedimentet är redan idag tomtmark. RAÄ 31 bör kvarstå, om detta inte är möjligt bör den resta stenen dokumenteras innan den tas bort. RAÄ 35 bör slutundersökas vid en eventuell exploatering, dock finns det inga ytterligare forn lämningar i området runt RAÄ 35. Objekt 6, 7, 8 och RAÄ 135 bör förundersökas inför en exploatering. RAÄ 136 och 139 bör slutundersökas vid en framtida exploatering. Beslut i ärendet fattas av Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Benämning	Socken	Åtgärdsförslag
Objekt 1	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd
Objekt 2	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd
Objekt 3	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd
Objekt 4	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd
Objekt 6	Dagsberg	Förundersökning
Objekt 7	Dagsberg	Förundersökning
Objekt 8	Dagsberg	Förundersökning
Objekt 9	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd
Objekt 10	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd
RAÄ 31	Dagsberg	Bör kvarstå, dokumenteras vid en ev exploatering
RAÄ 35	Dagsberg	Arkeologisk undersökning
RAÄ 65	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd
RAÄ 135	Dagsberg	Förundersökning
RAÄ 136	Dagsberg	Arkeologisk undersökning
RAÄ 139	Dagsberg	Arkeologisk undersökning
RAÄ 140	Dagsberg	Ingen vidare arkeologisk åtgärd

Referenser

Tryckta källor

- Larsson M. 1995. *Arkeologisk utredning. Södra Långtorp vid Lindö. Styrstads socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Linköping 1995:37.
- Feldt A-C. 2001. *Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Kabelschakt och rasering av stolplinjer på Vikbolandet. Dagsbergs och Kuddby socknar, Norrköpings kommun, Östergötlands län*. Rapport 130:2001. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2003. *Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Kabelschakt på nordvästra Vikbolandet. Dömestad – Gillerhälla – Marby – Unnerstad. Dagsbergs och Styrstads socknar, Norrköpings kommun, Östergötlands län*. Rapport 48:2003. Östergötlands länsmuseum.
- Persson A. 1992. *Arkeologisk utredning i Marby – Unnerstad*. Östergötlands länsmuseum.
- Riksantikvarieämbetet. 1992. *RAÄ Dokument 020-002, ver 3.3*.
- Schönbeck M. 1995. *Arkeologisk utredning. Marby-Unnerstad. Dagsbergs socken, Fornlämning nr 35, Norrköpings kommun, Östergötland*. Östergötlands länsmuseum.
- Stilborg O. 2005. *Muntligen. Keramiska forskningslaboratoriet*. Lund.
- Stålbom U. 1992a. *Arkeologisk utredning. Marby – Unnerstad. Dagsbergs och Styrstads socknar, Norrköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet. Byrån för Arkeologiska Undersökningar. UV-Linköping 1992.
- Stålbom U. 1992b. *Arkeologisk utredning. Marby. Fornlämning 65. Marby 6:1. Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet. Byrån för Arkeologiska Undersökningar. UV-Linköping 1992.
- Stålbom U. 1992c. *Arkeologisk förundersökning. Marby 6:1. Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet. Byrån för Arkeologiska Undersökningar. UV-Linköping 1992.
- Stålbom U. 1998. *Arkeologisk efterundersökning. Ett fynd av två vikingatida guldarmringar från Dömestad. Intill fornl 50, Risängen 3:1. Styrstads socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1998:55.
- Stålbom U. 1999. *Arkeologisk förundersökning. Invid Marby medeltida bytomt. Inför ett planerat ridhus vid Marby by, Marby 6:10. Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 1999:26.
- Ängeby G. 1989. *Arkeologisk utredning 1989. Specialinventering med provschakt. Manheim 2:1. Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet. Byrån för Arkeologiska Undersökningar.

Otryckta källor

Wennerblad A. 2005. Torp i Unnerstad.

Arkivmaterial

Fornminnesregistret (FMR)

Antikvarisk topografiska arkivet (ATA)

ATA dnr 3411/41

ATA dnr 2070/46

Tekniska uppgifter

Lokal	Marby-Unnerstad
Socken	Dagsberg och Styrstad
Kommun	Norrköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 31, 35, 65, 135, 136, 139 och 140
Ekonomiska kartans blad	086 95 (8G 9f Lindö)
Koordinater	X6497300-6498650, Y1527890-1529570
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon väst
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2 och arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens diarienummer	431-10788-05
ÖLM diarienummer	424/05
ÖLM kontonummer	530339
Uppdragsgivare	Norrköpings kommun
Kostnadsansvarig	Norrköpings kommun
Projektledare	Rickard Lindberg
Personal	Petter Nyberg, Viktoria Björkhager och Ann Westermark
Fältarbetstid	2005-10-31--12-07
Fynd	Nej
Foto	Endast digitalt
Analyser	¹⁴ C (Ua-32034)
Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2006:27 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar utredningen

Objekt 1

Schakt 1

Längd: 4 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Gul grusig sand med sten 0,50-1,50 m
Övrigt: -

Schakt 2-3

Längd: 5-28 m
Bredd: 2-4 m
Djup: 0,15-0,25 m
Undergrund: Gul, grusig sand med sten 0,10-0,50 m
Övrigt: -

Schakt 4

Längd: 10 m
Bredd: 6 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Gul, grusig sand med sten 0,10-0,50 m
Övrigt: -

Schakt 5-9

Längd: 8-30 m
Bredd: 2-4 m
Djup: 0,15-0,25 m
Undergrund: Gul, grusig sand med sten 0,10-0,50 m
Övrigt: -

Schakt 10

Längd: 10 m
Bredd: 5 m
Djup: 0,05-0,10 m
Undergrund: Berg
Övrigt: Se RAÄ 140

Objekt 2

Schakt 1-3

Längd: 5-30 m
Bredd: 2-5 m
Djup: 0,10-0,20 m
Undergrund: Gul sand med sten
Övrigt: -

Objekt 3

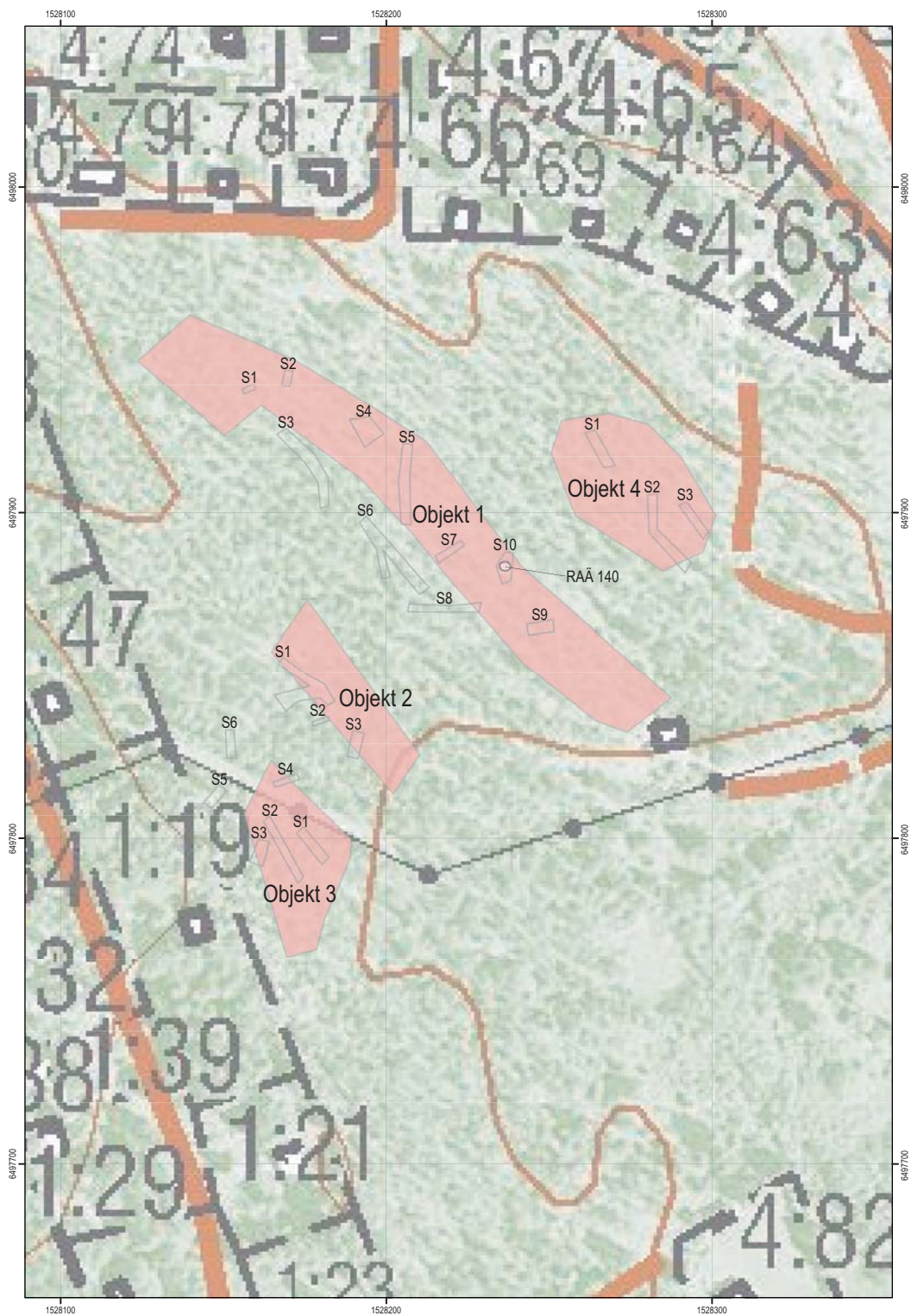
Schakt 1-6

Längd: 7-20 m
Bredd: 2-4 m
Djup: 0,10-0,30 m
Undergrund: Gul sand med sten
Övrigt: -

Objekt 4

Schakt 1-3

Längd: 12-26 m
Bredd: 2-4 m
Djup: 0,20-0,30 m
Undergrund: Gul sand med sten 0,10-1,00 m
Övrigt: -

Objekt 1-4 med schakt och RAÄ 140. Skala 1:2000.

Objekt 6

Schakt 1

Längd: 47 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Brungul (i N) till brun lera (i S)
Övrigt: -

Schakt 2

Längd: 64 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Grågul (i N) till brun lera (i S)
Övrigt: -

Schakt 3

Längd: 28 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Gulbrun, grusig sand (i N) till gulgrå lera (i S)
Övrigt: Fem anläggningar, A1, A2, A3, A4 och A5

Schakt 4

Längd: 31 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Gulgrå lera (i N) rödbrunt, sandigt grus (i S)
Övrigt: Vid gränsen mellan lera och grus fanns fem större stenar, 1,00-1,50 m, på rad i SÖ till NV. Fyra anläggningar, A6, A7, A8 och A9

Schakt 5

Längd: 18 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Gulbrun, grusig sand
Övrigt: Sju anläggningar, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16 och A17

Schakt 6

Längd: 13 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Gulgrå, grusig sand
Övrigt: Två anläggningar, A18 och A19

Schakt 7

Längd: 17 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,15-0,30 m
Undergrund: Gråbrun (i N) till gulbrun (i S) sand med sten 0,10 till 0,20
Övrigt: En anläggning, A 20

Schakt 8

Längd: 13 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Grågul lera
Övrigt: En anläggning, A 21

Schakt 9

Längd: 12 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,60 m
Undergrund: Gul till grå lera
Övrigt: -

Schakt 10

Längd: 12 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,15-0,30 m
Undergrund: Gråbrun, grusig sand samt berg
Övrigt: -

Schakt 11

Längd: 13 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Gul lera
Övrigt: En anläggning, A22

Schakt 12

Längd: 12 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Gulgrå lera
Övrigt: Ett kulturlager, A21

Schakt 13

Längd: 29 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Grå lera (i N) till gråbrun (i S) sand med sten 0,05-0,15 m
Övrigt: -

Schakt 14

Längd: 38 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,35-0,50 m
Undergrund: Grå (i N) till grågul (i mitten av schak-
tet) lera samt gråbrun sand (i S) med
sten
Övrigt: Ett kulturlager, A 24 och fyra anlägg-
ningar, A25, A26, A27 och A28

Schakt 15

Längd: 20 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Rödbrun sand med sten (i N) och grå-
gul lera (i S)
Övrigt: Fyra anläggningar, A29, A30, A31 och
A32

Schakt 16

Längd: 5 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,15 m
Undergrund: Gul sand med enstaka stenar 0,20-0,40
m
Övrigt: -

Schakt 17

Längd: 5 m
Bredd: 5 m
Djup: 0,10
Undergrund: Gul sand och berg
Övrigt: -

Schakt 18-20

Längd: 4-6 m
Bredd: 2,5 m
Djup: 0,15 m
Undergrund: Gul till brun sand med enstaka stenar
0,20-0,40 m
Övrigt: -

Objekt 7

Schakt 1-4

Längd: 5-21 m
Bredd: 2,5-4 m
Djup: 0,05-0,50 m
Undergrund: Gråbrun sand med inslag av grus och
stenar 0,10-0,15 m
Övrigt: -

Schakt 5

Längd: 6 m
Bredd: 2,5 m
Djup: 0,20-0,40 m
Undergrund: Gråbrun sand med inslag av grus och
stenar 0,10-0,15 m
Övrigt: En anläggning, A1

Schakt 6

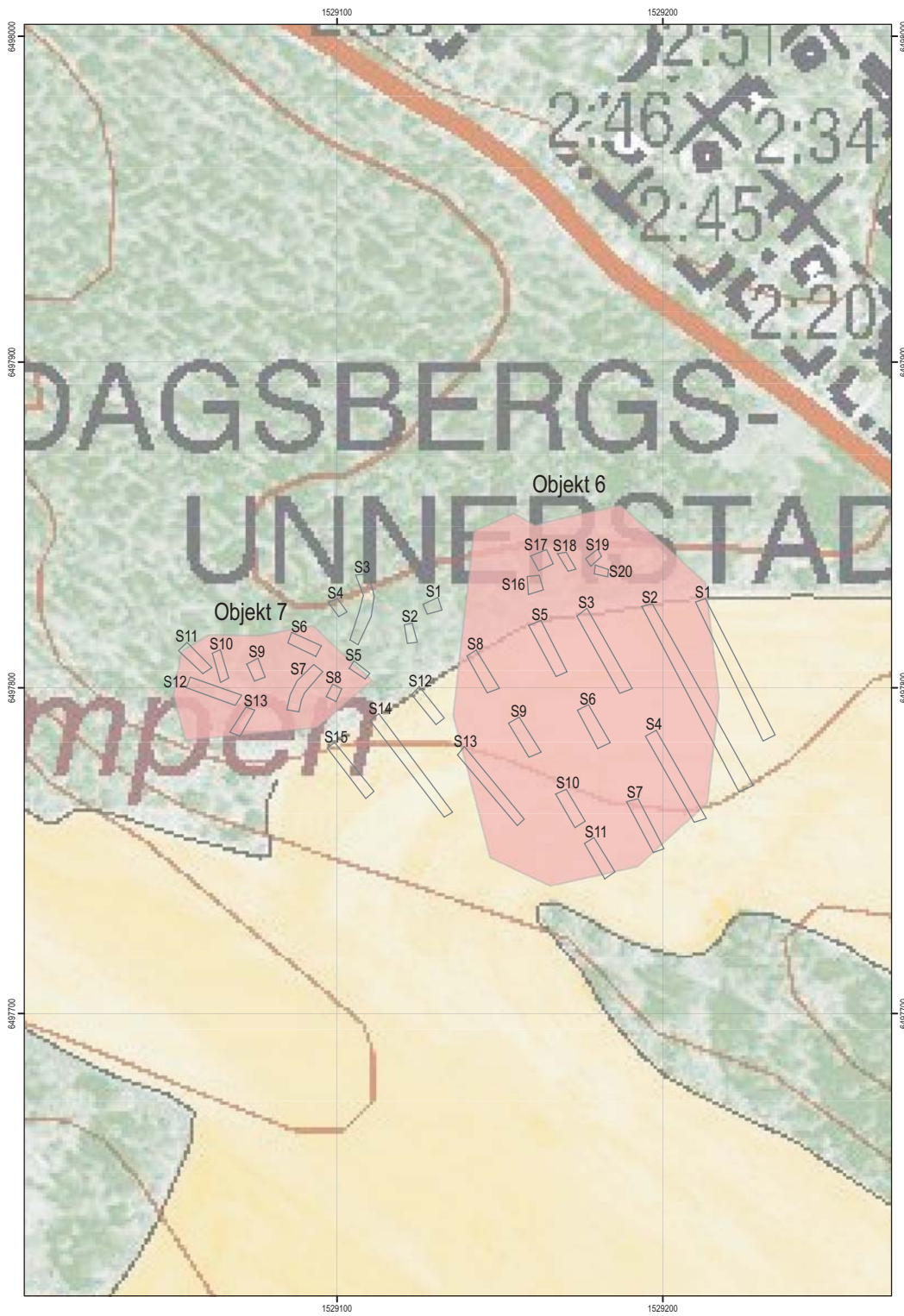
Längd: 10 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,25-0,30 m
Undergrund: Gråbrun sand med inslag av grus och
stenar 0,10-0,15 m
Övrigt: -

Schakt 7

Längd: 16 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,10-0,30 m
Undergrund: Gråbrun sand med inslag av grus och
stenar 0,10-0,15 m
Övrigt: Fem anläggningar, A2, A3, A4, A5 och
A6

Schakt 8-13

Längd: 4-16 m
Bredd: 2-3 m
Djup: 0,10-0,50 m
Undergrund: Gråbrun sand med inslag av grus och
stenar 0,10-0,15 m
Övrigt: Berg i schakt 11 och 12

Objekt 6 och 7 med schakt. Skala 1:2000.

Objekt 8

Schakt 1

Längd: 8 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Gul, grusig sand
Övrigt: En anläggning, A1

Schakt 2

Längd: 4 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,25-0,60 m
Undergrund: Gulbrun sand
Övrigt: Västra delen av schaktet går in i en vall som kommer från bygget av Marbystrandsvägen

Schakt 3

Längd: 17 m
Bredd: 5 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Gul sand
Övrigt: Ett område med årderspår, A2 och fyra anläggningar, A3, A4, A5 och A6

Schakt 4

Längd: 10 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Brungul sand med mycket rotfärgningar
Övrigt: En anläggning, A14

Schakt 5

Längd: 10 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Gul, grusig sand
Övrigt: Tre anläggningar, A7, A8 och A9

Schakt 6

Längd: 8 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Brungul sand
Övrigt: Tre anläggningar, A10, A11 och A12

Schakt 7

Längd: 4 m
Bredd: 3,5 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Brungul sand
Övrigt: En anläggning, A13

Schakt 8

Längd: 5 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Brungul sand (i V) och gulgrå lera (i Ö)
Övrigt: Schaktet var våtmarkspåverkat i öster

Schakt 9

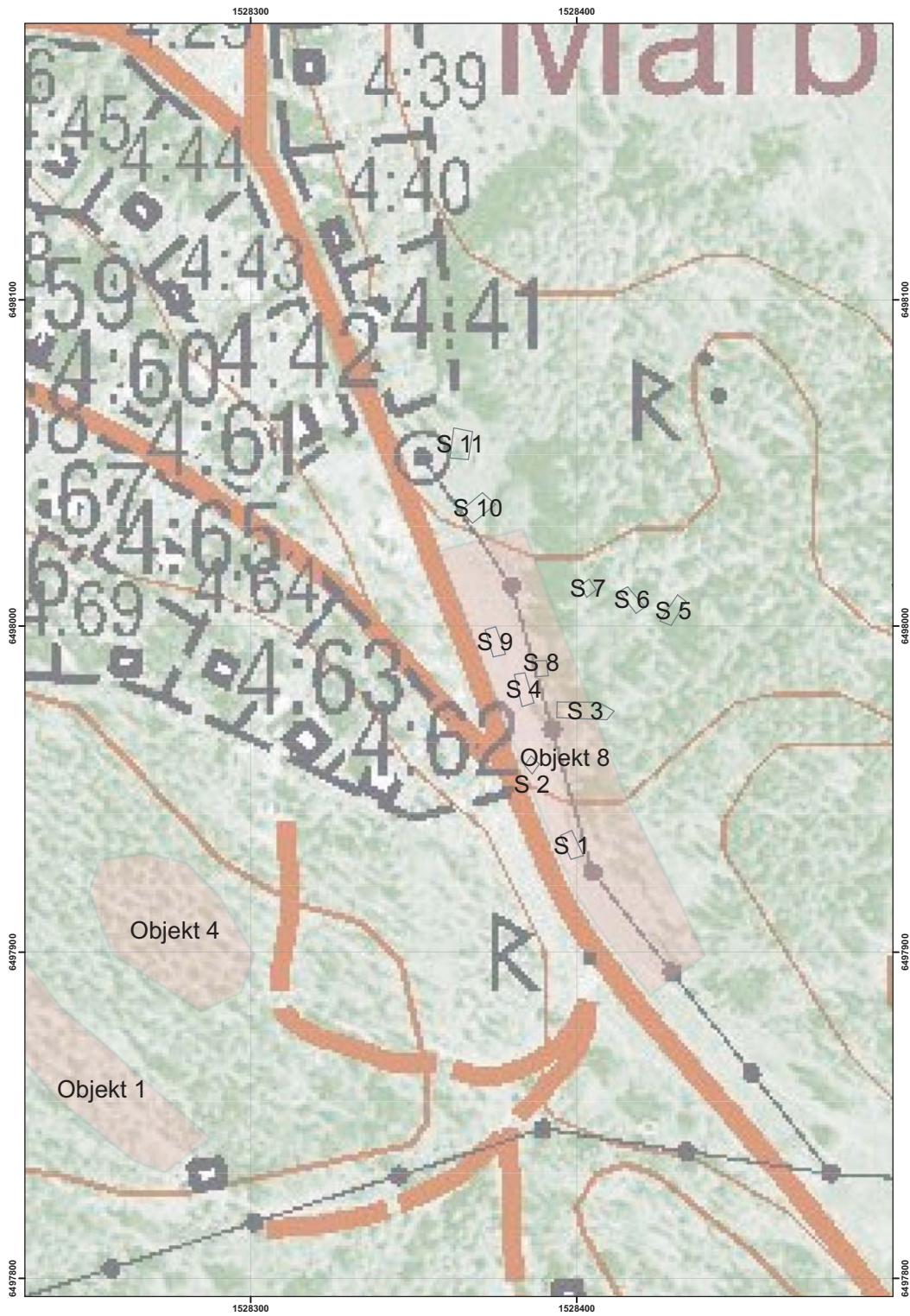
Längd: 9 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Brungul sand med mycket rotfärgningar
Övrigt: Ett kulturlager, A15

Schakt 10

Längd: 9 m
Bredd: 5 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Brungul sand
Övrigt: Tre anläggningar, A16, A17 och A18

Schakt 11

Längd: 9 m
Bredd: 6 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Brungul, grusig sand
Övrigt: En anläggning, A19

Objekt 8 med schakt. Skala 1:2000.

Objekt 9

Schakt 1-4

Längd: 4-6 m
Bredd: 2,5-4 m
Djup: 0,10-0,25 m
Undergrund: Brun, lerblandad sand och berg
Övrigt: Ett röjningsröse, A1

Objekt 10

Schakt 1-12

Längd: 5-6 m
Bredd: 2,5-4 m
Djup: 0,70 m
Undergrund: Brunrå lera
Övrigt: Ett lager mellan ploglager och undergrund, ca 0,40 m, med brun till svartbrun lera. Lagret är naturligt

Schakt 13-15

Längd: 6 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,40- 0,50 m
Undergrund: Brunrå lera
Övrigt: Ett lager mellan ploglager och undergrund, ca 0,10-0,20 m, med brun till svartbrun lera. Lagret är naturligt

Schakt 16-18

Längd: 5-10 m
Bredd: 2,5-3 m
Djup: 0,90-1,20 m
Undergrund: Brunrå lera
Övrigt: Ett lager mellan ploglager och undergrund, ca 0,60 m, med svartbrun lera med enstaka stenar. Lagret är naturligt

Schakt 19-21

Längd: 5-6 m
Bredd: 2,5-3 m
Djup: 0,40-0,60 m
Undergrund: Brunrå lera
Övrigt: Ett lager mellan ploglager och undergrund, ca 0,40 m, med brun till svartbrun lera. Lagret är naturligt

Schakt 22-23

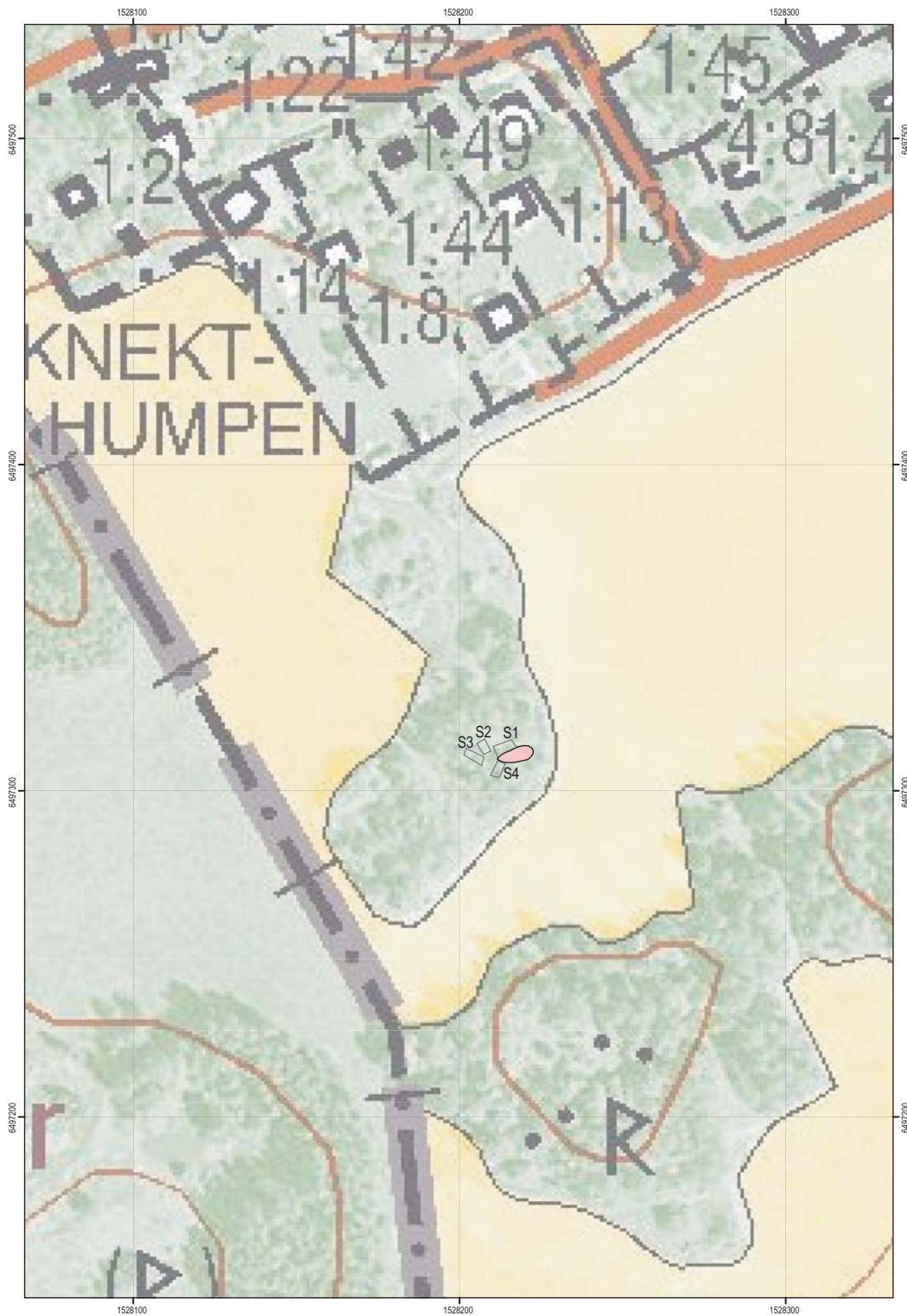
Längd: 6 m
Bredd: 3-3,5 m
Djup: 0,65 m
Undergrund: Brunrå lera
Övrigt: : Två lager mellan ploglager och undergrund, ca 0,20 och 0,16 m, med brun till svartbrun lera med enstaka stenar. Lagret är naturligt

Schakt 24

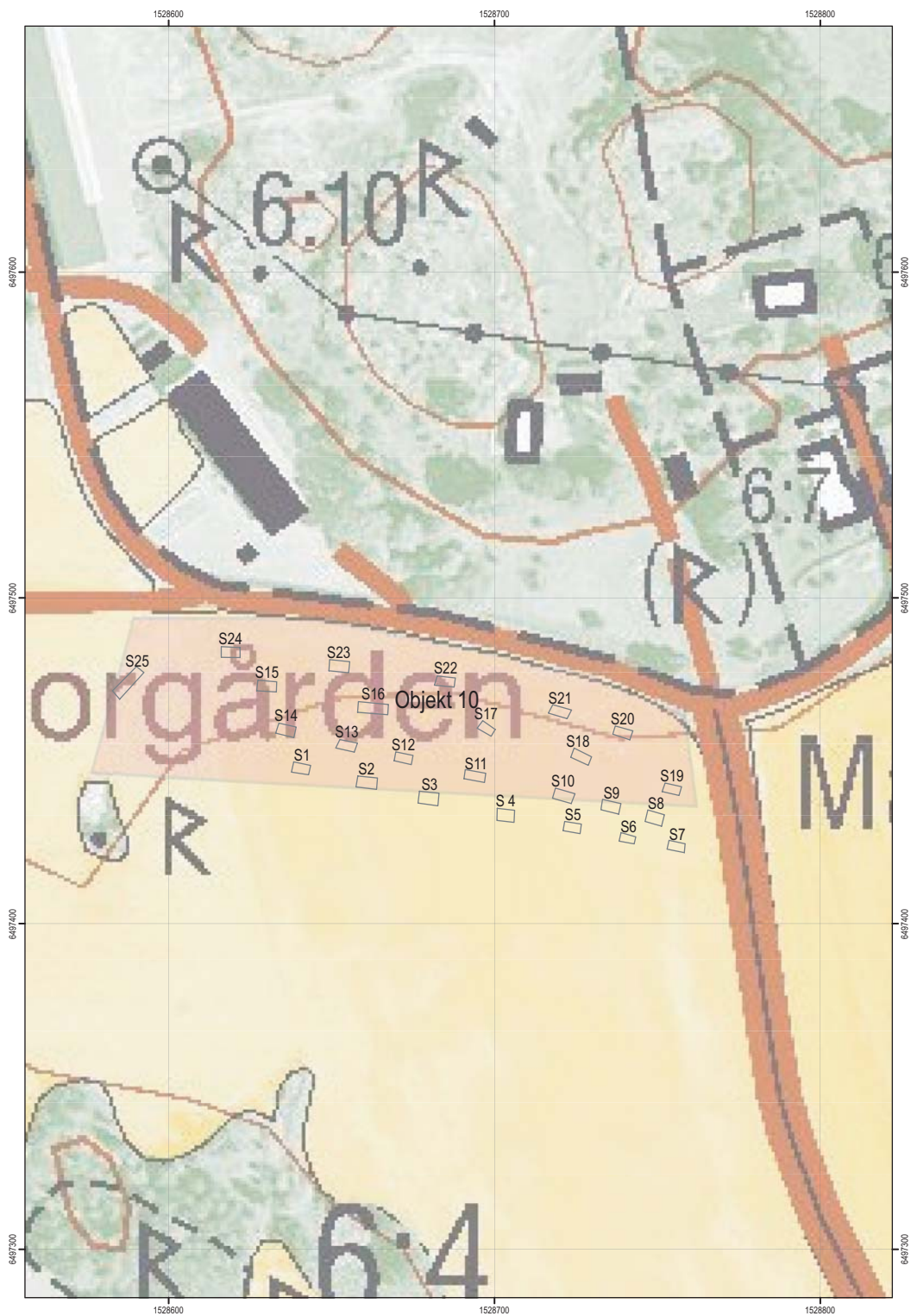
Längd: 6 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,50 m
Undergrund: Brunrå lera
Övrigt: Ett lager mellan ploglager och undergrund, ca 0,20 m, med brun till svartbrun lera. Lagret är naturligt

Schakt 25

Längd: 11 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Gråbrun lera
Övrigt: Liknar inte de andra schakten i objekt 10

Objekt 9 med schakt och röjningsröse. Skala 1:2000.

Objekt 10 med schakt. Skala 1:2000.

RAÄ 65

Schakt 1-4

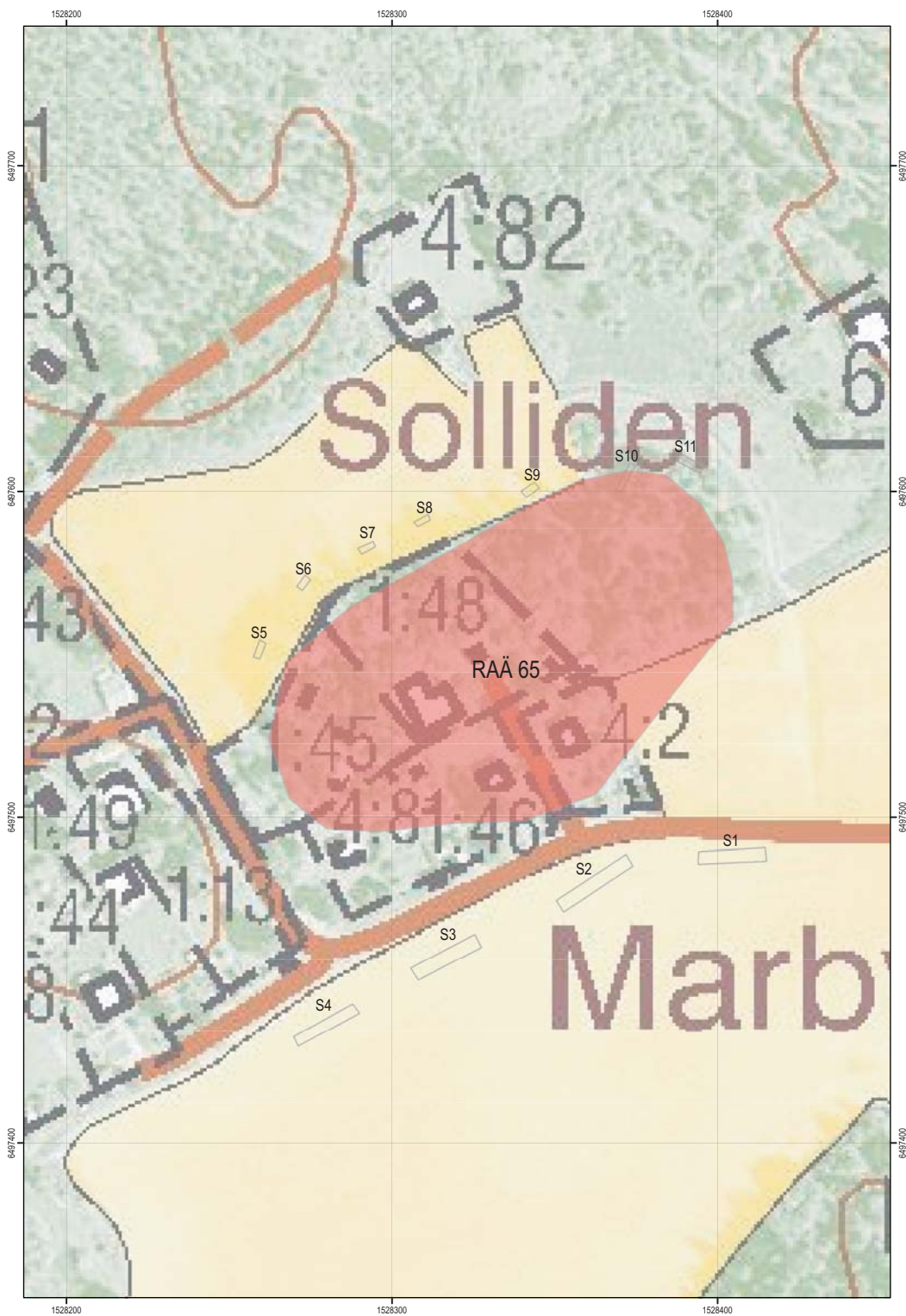
Längd: 20-25 m
Bredd: 3-4 m
Djup: 0,30-0,40 m
Undergrund: Gråbrun lera
Övrigt: -

Schakt 5-9

Längd: 5 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Blågrå lera
Övrigt: Undergrunden var våtmarkspåverkad

Schakt 10-11

Längd: 8-10 m
Bredd: 2-3 m
Djup: 0,15 m
Undergrund: Gråbrun lera
Övrigt: -

RAÄ 65 med schakt. Skala 1:2000

RAÄ 135

Schakt 1

Längd: 7 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Grusig lera
Övrigt: I västra delen fanns del av en stenpackning (A 9) av 0,1-0,2 m stora stenar som kan tolkas som del av en gårdsplan framför torplämningen. Stenpackningen är dock skadad av sentida odling

Schakt 2

Längd: 4,5 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Grusig lera
Övrigt: -

Schakt 3

Längd: 5 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Sandig lera
Övrigt: Schaktet drogs över en terrasskant (A 11) med flera åkerlager

Schakt 4

Längd: 12 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Något sandig lera
Övrigt: Sentida åkeryta (A 11)

Schakt 5

Längd: 11 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Något sandig lera
Övrigt: Sentida åkeryta (A 11)

Schakt 6

Längd: 13 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 1,50 m
Undergrund: Något sandig lera
Övrigt: Sentida åkeryta (A 11)

Schakt 7

Längd: 4 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,15 m
Undergrund: Något sandig lera
Övrigt: Sentida åkeryta (A 11)

Schakt 8

Längd: 4 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Något sandig lera
Övrigt: Intill en terrasskant (A 2) av 0,30-0,70 m stora stenar på en naturlig kant av berg i dagen. Åkermarken utgjordes av två åkerlager med en tjocklek av 0,12 m respektive 0,10 m.

Schakt 9

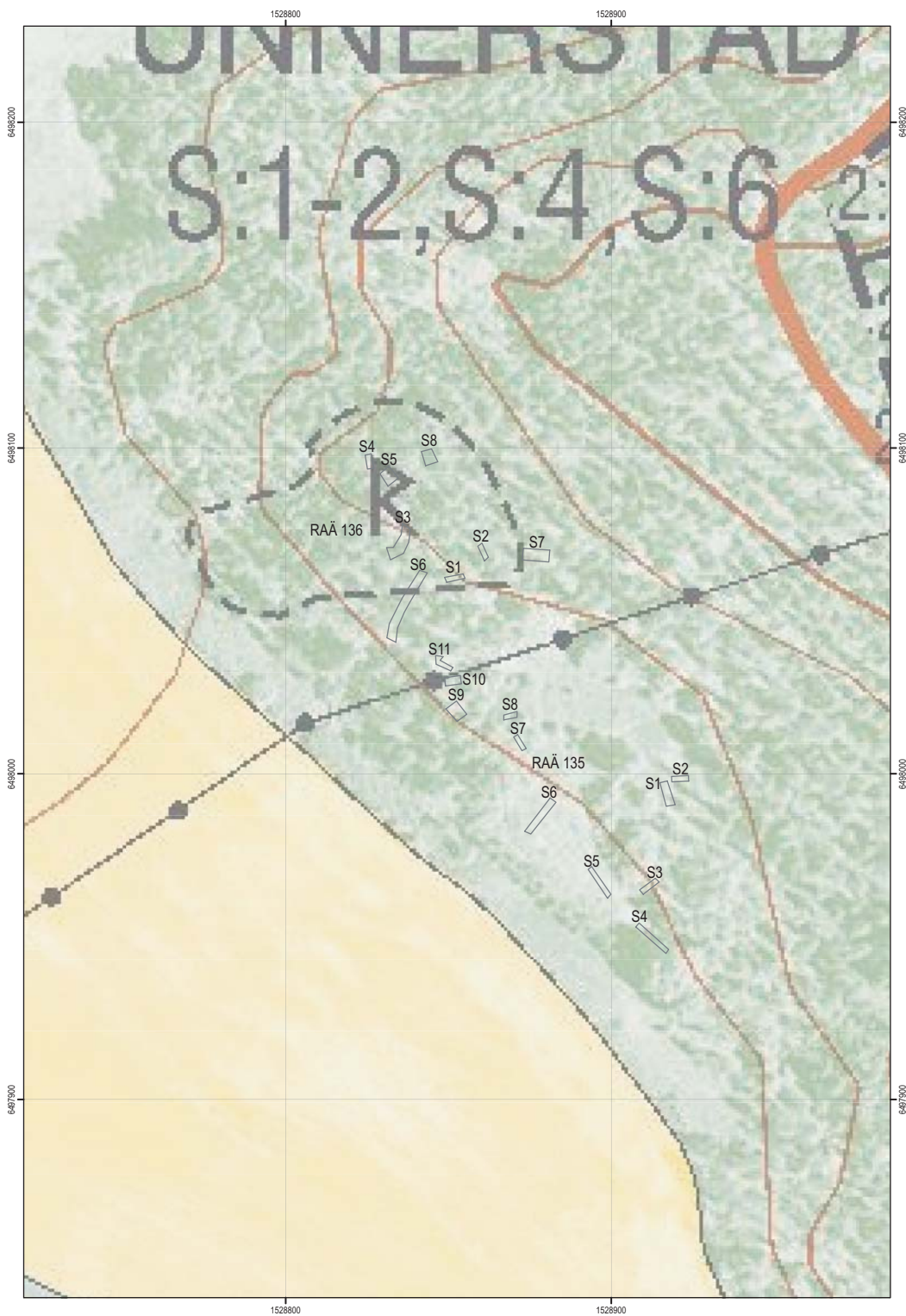
Längd: 5 m
Bredd: 2,50 m
Djup: 0,15 m
Undergrund: Berg i dagen
Övrigt: -

Schakt 10

Längd: 5 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,37 m
Undergrund: Något grusig sand
Övrigt: Åkeryta (A 10) av något lerig sand med inblandning av småstenar.

Schakt 11

Längd: 6 m
Bredd: 1,50-2 m
Djup: 0,10-0,20 m
Undergrund: Något grusig sand
Övrigt: A 4 och A 5

RAÄ 135 och 136 med schakt. Skala 1:2000.

Bilaga 2. Schaktbeskrivningar förundersökningen

RAÄ 31

Schakt 1

Längd: 20 m

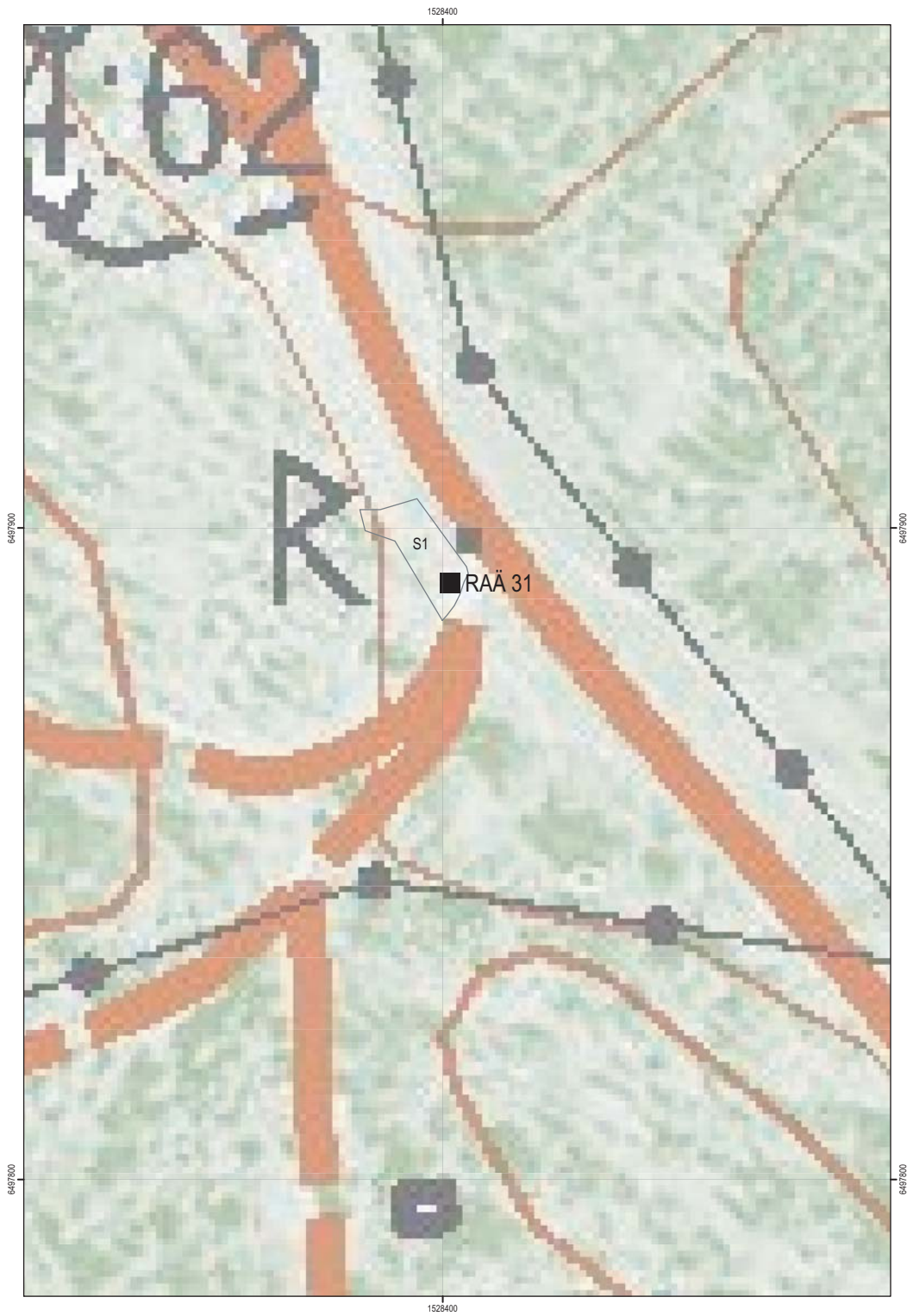
Bredd: 9 m

Djup: 0,20 m

Undergrund: Brun sand med enstaka stenar

Övrigt: -

RAÄ 31 med schakt. Skala 1:1000.

RAÄ 35

Schakt 1-2

Längd: 3-3,5 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,15-0,20 m
Undergrund: Rödbrun sand
Övrigt: -

Schakt 3-4

Längd: 1-2 m
Bredd: 1-2 m
Djup: 0,10 m
Undergrund: Berg
Övrigt: Precis ovanför berggrunden framkom ett kraftigt sotigt humöst lager 0,02 m tjockt

Schakt 5

Längd: 5 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Rödbrun sand
Övrigt: -

Schakt 6

Längd: 2 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Rödbrun sand
Övrigt: Precis ovanför berggrunden framkom ett kraftigt sotigt humöst lager 0,02 m tjockt

Schakt 7

Längd: 11 m
Bredd: 3 m
Djup: 0,45 m
Undergrund: Berg och rödbrun sand med sten 0,05-0,10 m (i V)
Övrigt: Precis ovanför berggrunden framkom ett kraftigt sotigt humöst lager 0,02-0,10 m tjockt

Schakt 8

Längd: 2,5 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Berg
Övrigt: Precis ovanför berggrunden framkom ett kraftigt sotigt humöst lager 0,02 m tjockt

Schakt 9

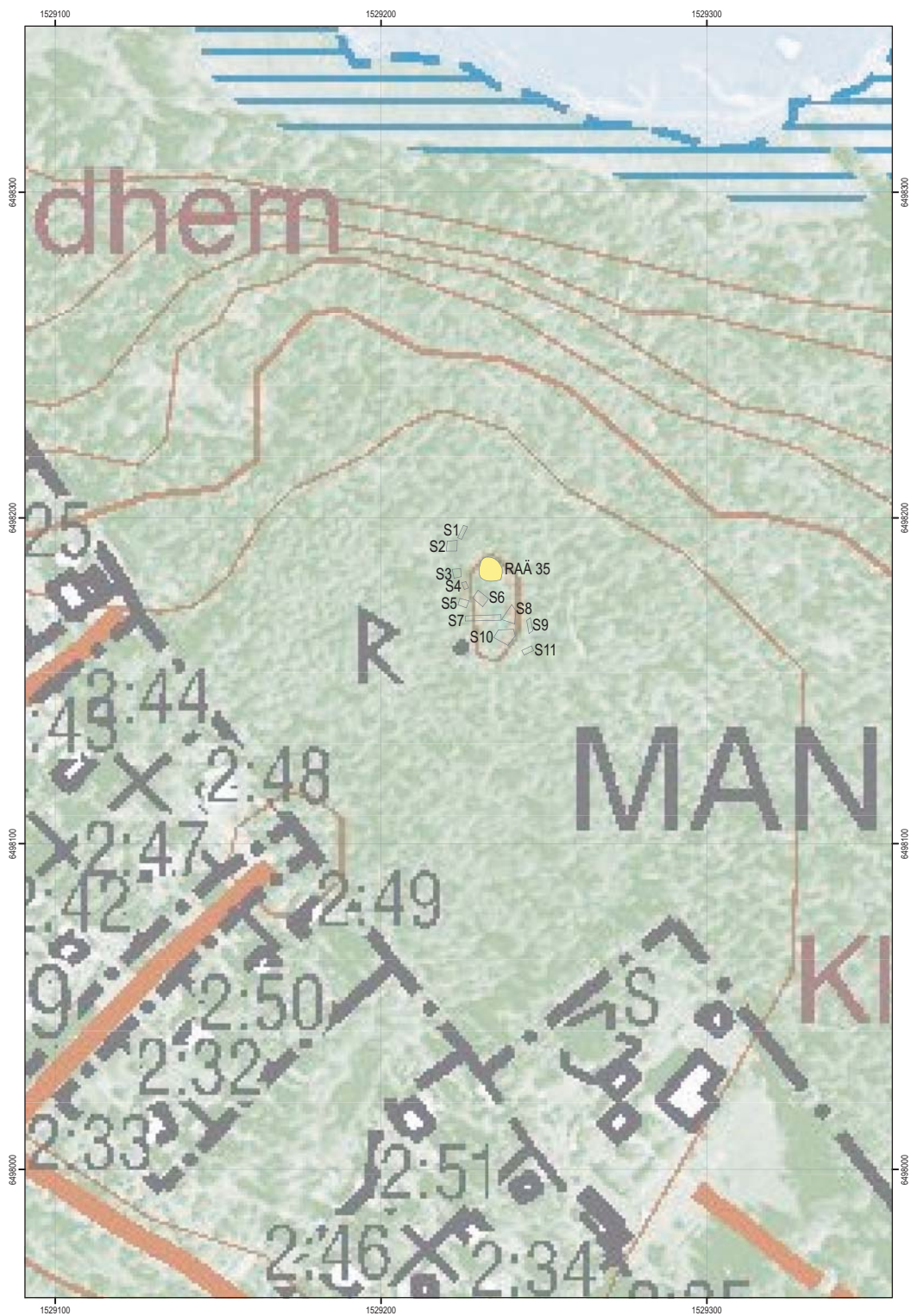
Längd: 5 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,45 m
Undergrund: Berg
Övrigt: Precis ovanför berggrunden framkom ett kraftigt sotigt humöst lager 0,02-0,10 m tjockt

Schakt 10

Längd: 4 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,60 m
Undergrund: Berg
Övrigt: Precis ovanför berggrunden framkom ett kraftigt sotigt humöst lager 0,02-0,10 m tjockt (i öst) och grusigt svart, sotigt 0,10 m tjockt (i väst)

Schakt 11

Längd: 2 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,40 m
Undergrund: Rödbrun sand med sten 0,05-0,20 m
Övrigt: -

RAÄ 35 med schakt. Skala 1:2000.

RAÄ 136

Schakt 1

Längd: 4 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Morän
Övrigt: I fossil åkeryta (A7), delvis på terrasskant (A2)

Schakt 2

Längd: 5 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,35 m
Undergrund: Morän
Övrigt: I fossil åkeryta (A7) med ett 0,15 m tjockt åkerlager

Schakt 3

Längd: 9 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Morän
Övrigt: I sydväst terrasskant (A2) med 0,40-0,60 m stora stenar. Öster om denna ett 0,10 m tjockt fossilt åkerlager (A7)

Schakt 4

Längd: 4,50 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Morän
Övrigt: I fossil åkeryta (A7) med en tjocklek av ca 0,15 m

Schakt 5

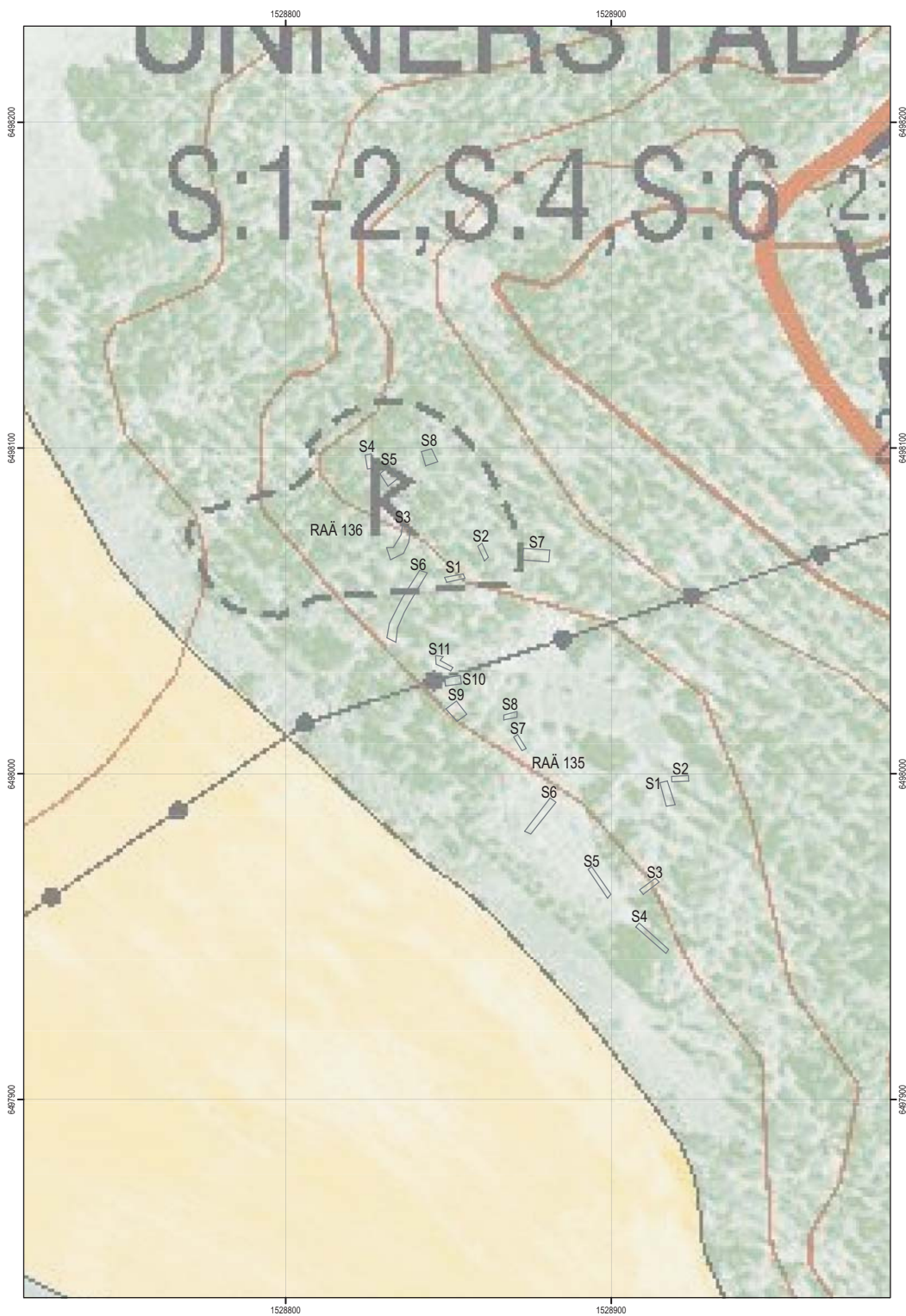
Längd: 4,50 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Morän
Övrigt: I fossil åkeryta (A7) med en tjocklek av ca 0,15 m

Schakt 6

Längd: 24 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Morän och lera
Övrigt: Schaktet drogs från terrasskanten (A2) ned i åkeryta (A8) i sluttningen. I den västra delen, nere i sluttningen, framkom lera i botten och efter ca 10 m vidtog morän som inte utnyttjats som åkeryta. Åkerlagret har en mäktighet av ca 0,15 m och tunnar ut ner i sluttningen

Schakt 7

Längd: 8,50 m
Bredd: 1,50 m
Djup: 0,15 m
Undergrund: Morän
Övrigt: Fossilt åkerlager (A6) med en tjocklek av 0,05-0,07 m. Större stenar i den östra kanten visar åkerytans begränsning

RAÄ 135 och 136 med schakt. Skala 1:2000.

RAÄ 139

Schakt 1

Längd: 9 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Brun grusig sand
Övrigt: -

Schakt 2

Längd: 11 m
Bredd: 5 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Gråbrun, grusig sand med enstaka stenar 0,05-0,20 m
Övrigt: -

Schakt 3

Längd: 8 m
Bredd: 2,50 m
Djup: 0,15 m
Undergrund: Brun sand
Övrigt: A1

Schakt 4

Längd: 10 m
Bredd: 6 m
Djup: 0,20 m
Undergrund: Brun sand med sten 0,10-0,40 m
Övrigt: A3 och A4

Schakt 5

Längd: 9 m
Bredd: 3,50 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Gulbrun, grusig sand
Övrigt: -

Schakt 6

Längd: 4 m
Bredd: 2 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Brungrå, grusig sand med sten 0,05-0,10 m
Övrigt: -

Schakt 7

Längd: 10 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,25 m
Undergrund: Brungrå, grusig sand
Övrigt: A2

Schakt 8-16

Längd: 4-9 m
Bredd: 1,50-4 m
Djup: 0,20-0,30 m
Undergrund: Brungrå, grusig sand med enstaka stenar 0,05-0,10 m
Övrigt: -

Schakt 17-18

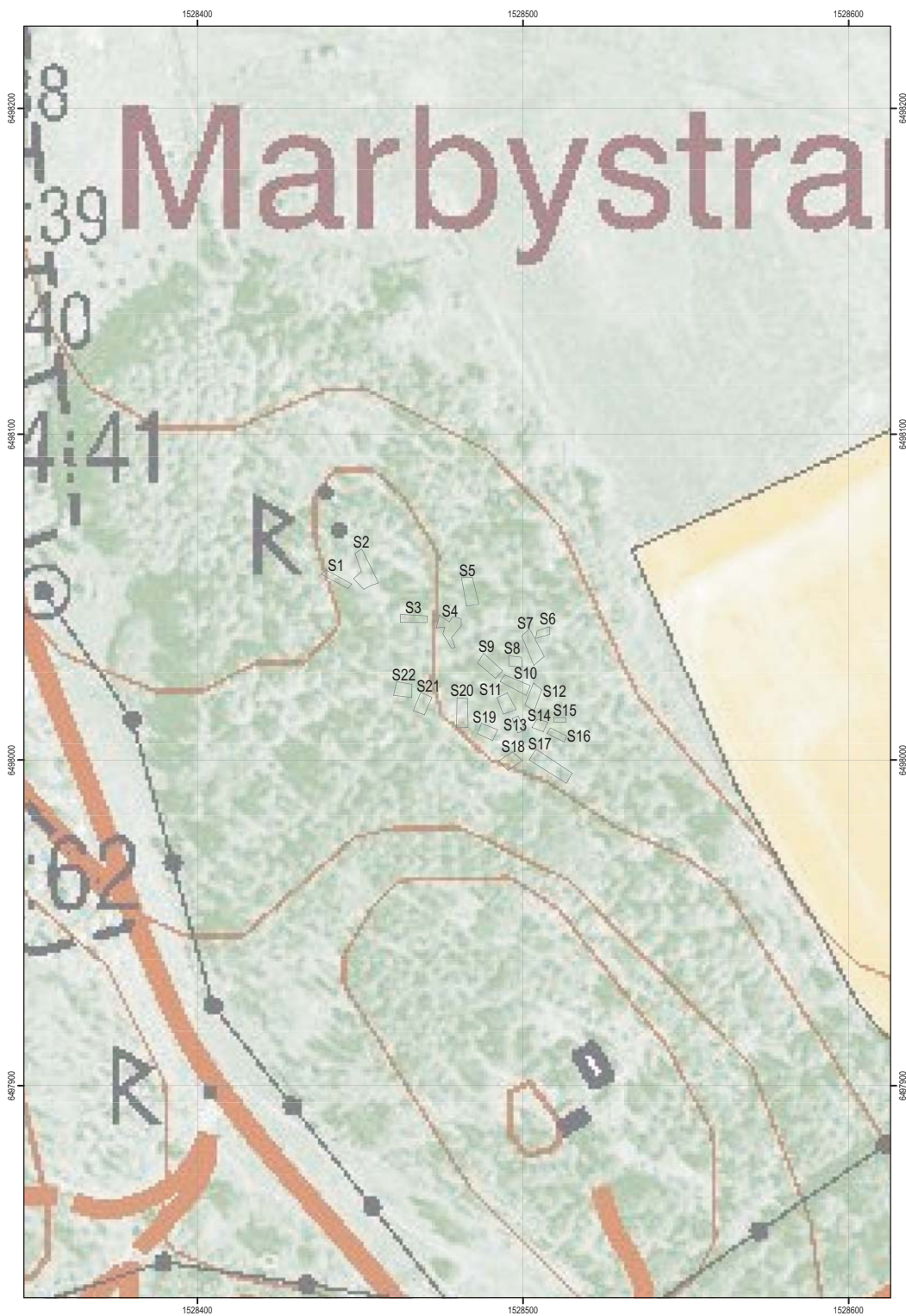
Längd: 5-13 m
Bredd: 4 m
Djup: 0,30-0,40 m
Undergrund: Grå lera
Övrigt: Våtmarkspåverkade

Schakt 19-20

Längd: 5-9 m
Bredd: 3,50 m
Djup: 0,30 m
Undergrund: Brungrå, grusig sand med enstaka stenar 0,05-0,10 m
Övrigt: -

Schakt 21-22

Längd: 5-6 m
Bredd: 3,50-4 m
Djup: 0,30-0,40 m
Undergrund: Grå lera
Övrigt: Våtmarkspåverkade

RAÄ 139 med schakt. Skala 1:2000.

Bilaga 3. Anläggningsbeskrivningar utredningen

Objekt 6

A1

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,40 m
Djup: 0,22 m
Fyllning: Brun, humös, siltig sand
Tolkning: Stolphål

A2

Form i plan: Avlång
Storlek i plan: 1x0,20 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös, siltig sand (i plan)
Tolkning: -

A3

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 1,70x1,10 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös, siltig sand (i plan)
Tolkning: -

A4

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,20 m
Djup: 0,10 m
Fyllning: Rödbrun, humös, siltig sand
Tolkning: Stolphål

A5

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,60x0,30 m
Djup: -
Fyllning: Brun, något grusig silt med enstaka skärersten 0,05-0,10 m (i plan)
Tolkning: -

A6

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,60x0,40 m
Djup: 0,18 m
Fyllning: Brun, humös sand
Tolkning: Grop eller stolphål

A7

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,25 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun, humös sand med enstaka stenar 0,05-0,10 (i plan)
Tolkning: -

A8

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A9

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,65x0,40 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös, grusig sand (i plan)
Tolkning: -

A10

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,85x0,60 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A11

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A12

Form i plan: Oregelbundet rund
Storlek i plan: 0,80x0,60 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun, humös sand med enstaka stenar (i plan)
Tolkning: -

A13

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,40 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun, humös sand med enstaka stenar 0,20 m (i plan)
Tolkning: -

A14

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,70x0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

<i>A15</i>	Form i plan: Rund Storlek i plan: 0,30 m Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan) Tolkning: -	<i>A22</i>	Form i plan: Oregelbundet rund Storlek i plan: 0,60 m Djup: Ej grävd Fyllning: Grå lera (i plan) Tolkning: - Övrigt: Osäker anläggning
<i>A16</i>	Form i plan: Oval Storlek i plan: Gråbrun, humös sand med enstaka mindre stenar <0,05 m Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan) Tolkning: -	<i>A23</i>	Form i plan: Hela ej framtagen Storlek i plan: 3,20x1,70 m Djup: Ej grävd Fyllning: Brungrå, kompakt lera med mindre sten <0,05 m med enstaka kolstänk (i plan) Tolkning: Kulturlager
<i>A17</i>	Form i plan: Oval Storlek i plan: 0,40x0,30 m Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan) Tolkning: -	<i>A24</i>	Form i plan: Hela ej framtagen Storlek i plan: 6,90x2,50 m Djup: Delvis grävd 0,18 m Fyllning: Brungrå, kompakt lera med mindre sten <0,05 m med enstaka skärvstenar och kolstänk Tolkning: Kulturlager
<i>A18</i>	Form i plan: Oval Storlek i plan: 0,55x0,30 m Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan) Tolkning: -	<i>A25</i>	Form i plan: Hela ej framtagen Storlek i plan: - Djup: Ej grävd Fyllning: Svart, sotig lera med skärvsten och kol (i plan) Tolkning: Hård Övrigt: I kulturlager A24
<i>A19</i>	Form i plan: Oval Storlek i plan: 0,40x0,20 m Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan) Tolkning: -	<i>A26</i>	Form i plan: Rund Storlek i plan: 0,35 Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, humös lera med mindre sten < 0,05 m (i plan) Tolkning: -
<i>A20</i>	Form i plan: Rund Storlek i plan: 1,20 m Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, något sotig, humös sand med skärvsten 0,05-0,15 m (i plan) Tolkning: Hård	<i>A27</i>	Form i plan: Rund Storlek i plan: 0,40 m Djup: Ej grävd Fyllning: Gråbrun, humös sand med enstaka skärviga stenar 0,10 m (i plan) Tolkning: Stolphål
<i>A21</i>	Form i plan: Rund Storlek i plan: 0,40 m Djup: 0,08 m Fyllning: Grå lera Tolkning: Stolphål (botten av)		

A28

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,40 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Blågrå, något humös lera med enstaka skärerstenar 0,10 m (i plan)
Tolkning: Stolphål
Övrigt: Liknar A27

A29

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,25 m
Djup: 0,14 m
Fyllning: Gråbrun, humös sand
Tolkning: Stolphål

A30

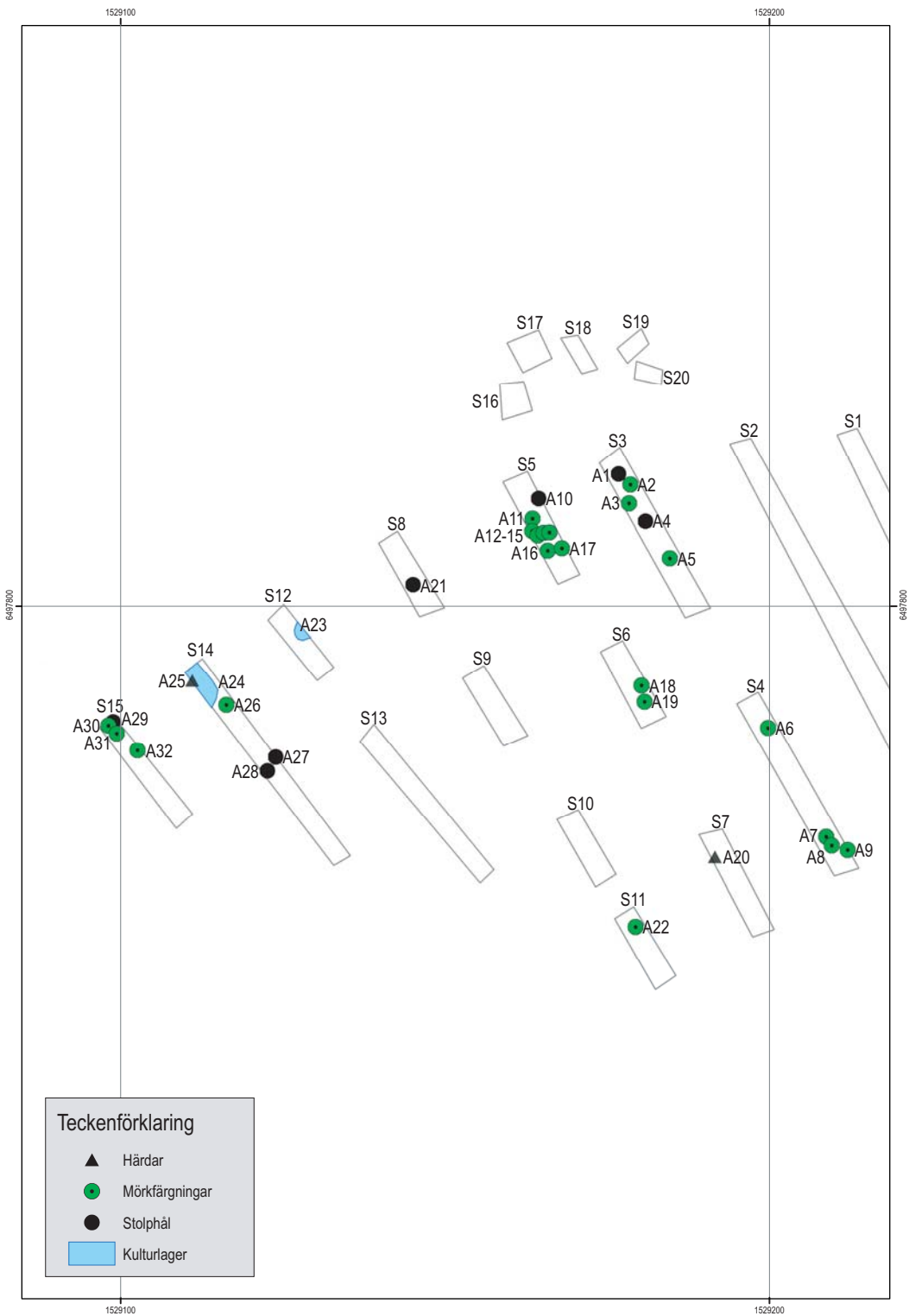
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,25 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A31

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun humös sand (i plan)
Tolkning: -

A32

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,45 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Gråbrun humös sand (i plan)
Tolkning: -

Anläggningar inom objekt 6. Skala 1:1000.

Objekt 7

A1

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,80x0,70 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Grå, humös sand med sten 0,05-0,10 m (i plan)
Tolkning: -

A2

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 1,60x1,20 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svart, sotig, grusig, humös sand med rikligt med skärvsten 0,05-0,10 m (i plan)
Tolkning: Hård

A3

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 1,50x1,20 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svart, sotig, grusig, humös sand med rikligt med skärvsten 0,05-0,10 m (i plan)
Tolkning: Hård

A4

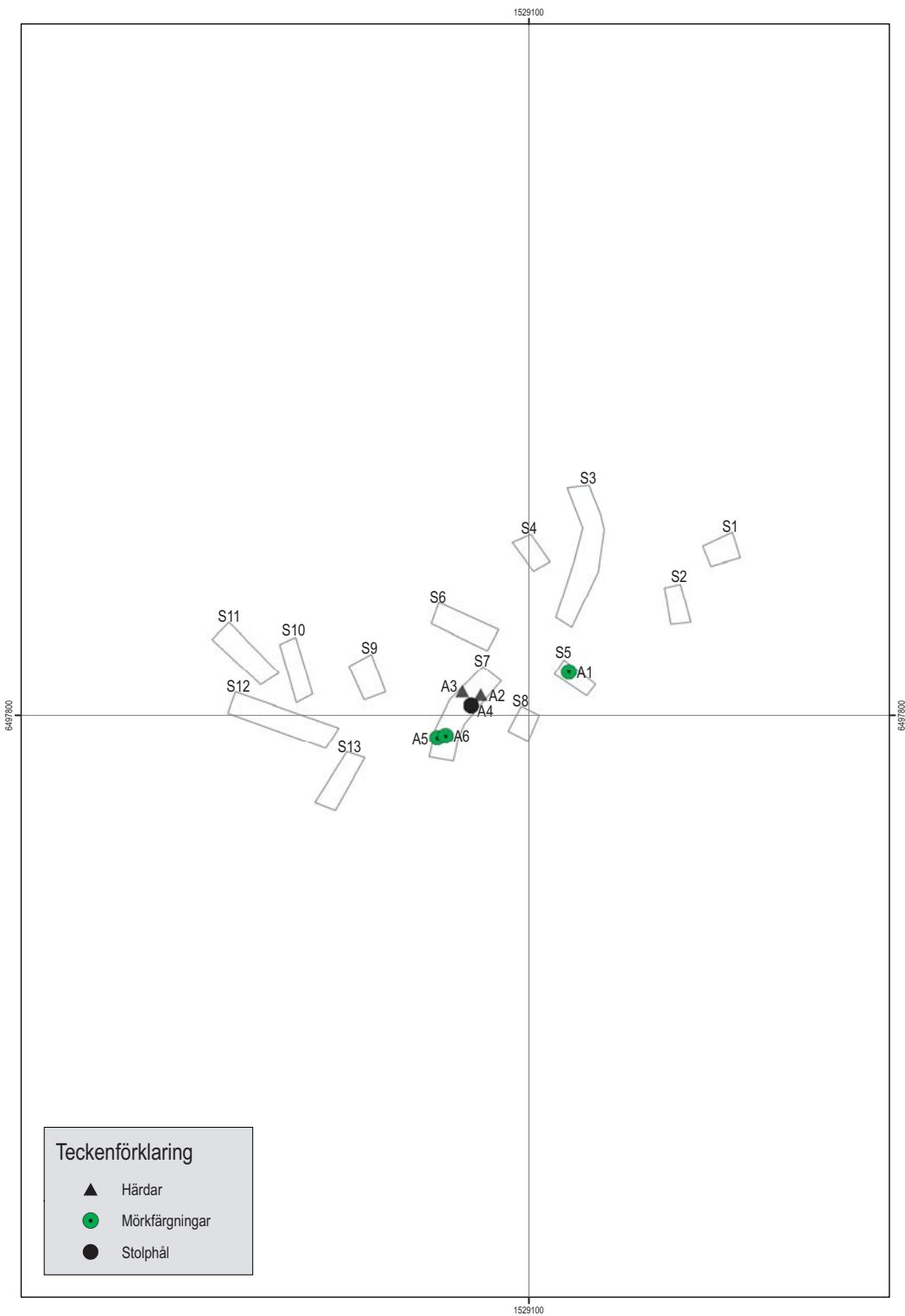
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,50 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svart, sotig, grusig, humös sand med enstaka skärvsten 0,05-0,10 m (i plan)
Tolkning: Stolphål eller hård
Övrigt: Osäker tolkning

A5

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 0,50x0,40 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svartgrå, humös sand (i plan)
Tolkning: -
Övrigt: Osäker anläggning

A6

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svartgrå, humös sand (i plan)
Tolkning: -
Övrigt: Osäker anläggning

Anläggningar inom objekt 7. Skala 1:1000.

Objekt 8

A1

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,50x0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -
Övrigt: Osäker anläggning

A2

Form i plan: Hela ej framtagen
Storlek i plan: 9x5 m (det framtagna området)
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svartbrun, humös sand (årderspår i plan)
Tolkning: Område med årderspår
Övrigt: Området avgränsas av två fyllda diken

A3

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,15 m
Djup: 0,10 m
Fyllning: Svartbrun, humös sand
Tolkning: Stolphål

A4

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svartbrun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A5

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,20 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svartbrun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A6

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,60x0,25 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svartbrun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A7

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,70 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A8

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,75x0,30 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -
Övrigt: Osäker anläggning

A9

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,45 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -
Övrigt: Osäker anläggning

A10

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,20 m
Djup: 0,12 m
Fyllning: Brun, humös sand
Tolkning: Stolphål

A11

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 0,30x0,45 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand med enstaka skärvenstenar (i plan)
Tolkning: -

A12

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 0,30x0,45 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -
Övrigt: Osäker anläggning

A13

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,80 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: Stolphål

A14

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,70 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A15

Form i plan: Hela ej framtagen
Storlek i plan: 2x2 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: Kulturlager
Övrigt: Osäkert lager

A16

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 1,40x2 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A17

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,60x0,40 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svart, sotig sand med kol och skärvsten 0,05-0,10 m
Tolkning: Hård

A18

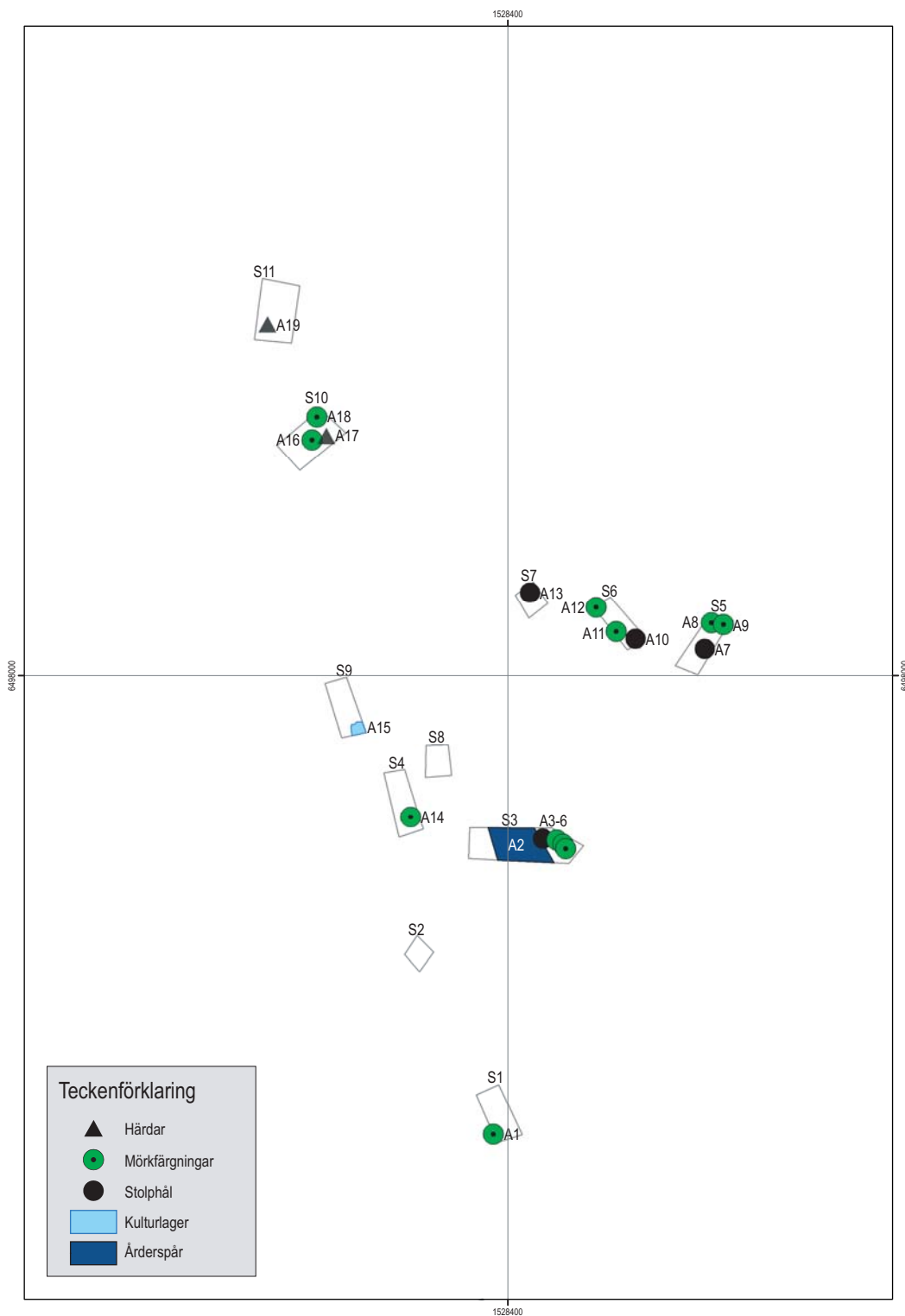
Form i plan: Hela ej framtagen
Storlek i plan: 1,50x1,60 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, humös sand (i plan)
Tolkning: -

A19

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 0,70x0,60
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svart, sotig sand med inslag av ljusare sand
Tolkning: Hård

*Objekt 8 A17, från sydöst.
Foto Rickard Lindberg, ÖLM.*

Anläggningar inom objekt 8. Skala 1:1000.

Objekt 9

A1

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 11x4 m
Djup: Bara delvis grävd
Fyllning: Sten 0,20-1,00 m
Tolkning: Sentida röjningsröse
Övrigt: Röset ligger direkt på berget

RAÄ 135

A1

Form i plan: Närmast rund
Storlek i plan: 3x2 m
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,15-0,50 m stora stenar
Tolkning: Odlingsröse
Övrigt: Större stenar i ytterkanten och mindre i centrum

A2

Form i plan: -
Storlek i plan: 19,5 m
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,30-0,70 m stora stenar
Tolkning: Terrasskant
Övrigt: På kanten av berg i dagen

A3

Form i plan: -
Storlek i plan: 7 m
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,30-0,60 m stora stenar
Tolkning: Terrasskant
Övrigt: -

A4

Form i plan: Närmast rund
Storlek i plan: 3 m i diameter
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,10-0,50 m stora stenar.
Tolkning: Odlingsröse
Övrigt: En tall växer i röset

A5

Form i plan: -
Storlek i plan: 20 m
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,30-0,50 m stora stenar
Tolkning: Terrasskant
Övrigt: På kanten av berg i dagen

A6

Form i plan: Tresidig
Storlek i plan: 8x8 m
Djup: -
Fyllning: -
Tolkning: Husgrund med spismursröse delvis av tegel
Övrigt: Delar av grunden är bortodlad. Finns med på Storskifteskartan från 1768

A7

Form i plan: -
Storlek i plan: 160 m
Djup: -
Fyllning: -
Tolkning: Dike
Övrigt: Finns med på Storskifteskartan från 1768

A8

Form i plan: -
Storlek i plan: 31 m
Djup: -
Fyllning: -
Tolkning: Dike
Övrigt: Finns med på Storskifteskartan från 1768

A9

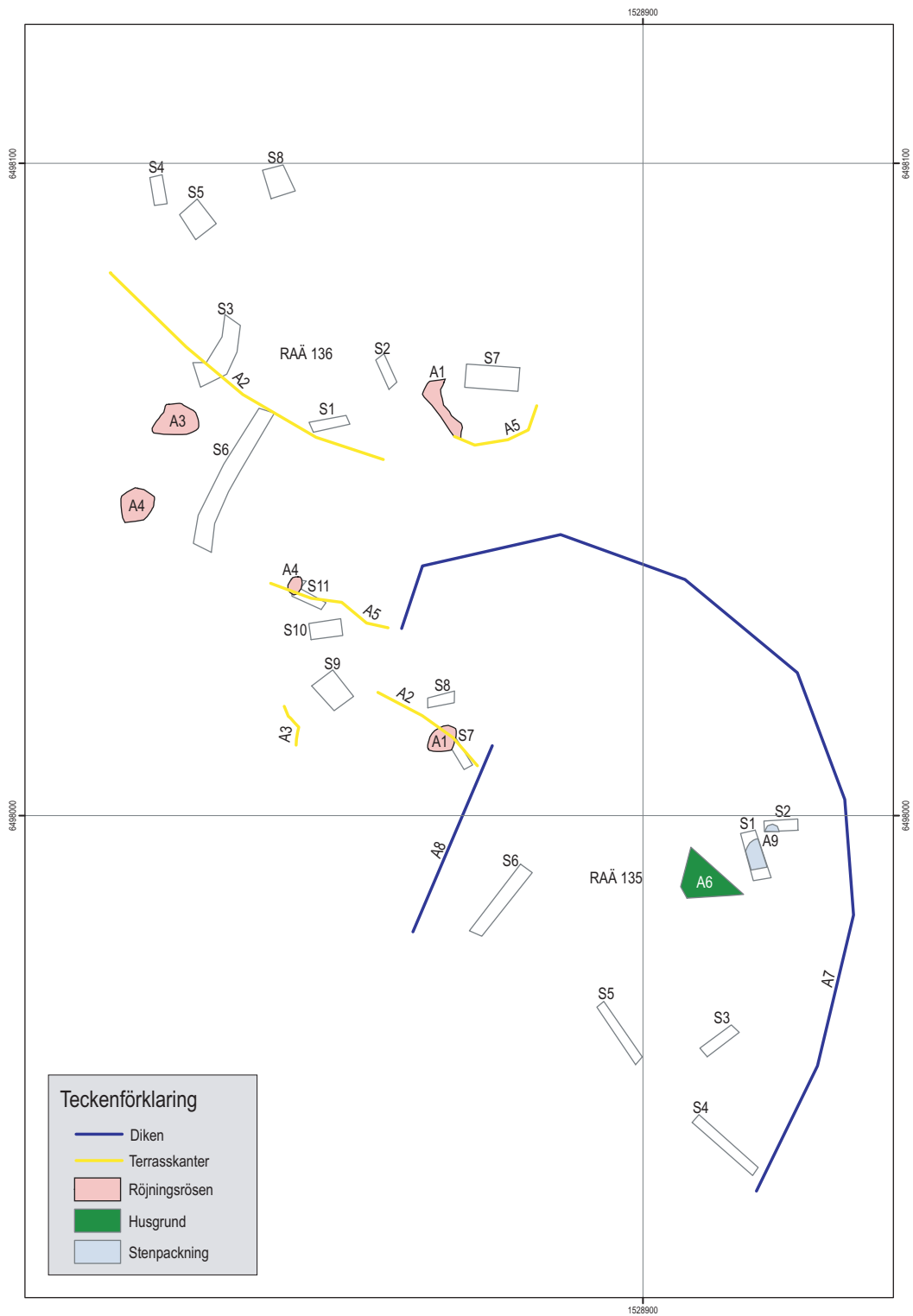
Form i plan: -
Storlek i plan: -
Djup: -
Fyllning: -
Tolkning: Stenpackning, eventuell gårdsplan
Övrigt: Kraftigt överodlad

A10

Fossil åkeryta som i nordväst flyter samman med åkeryta (A 8), i sydväst begränsas den av terrasskant (A3) och berg i dagen och i nordöst av terrasskant (A5) och odlingsröse (A 4). Åkerytan är cirka 311 m²

A11

Åkeryta runt torplämningen (RAÄ 135). Åkerytan har en varierad mäktighet av 0,1-0,2 m bestående av sandig lera. Åkerytan är cirka 4530 m²

RAÄ 135 och 136 med anläggningar. Skala 1:1000.

RAÄ 140

Form i plan: Oval

Storlek i plan: 11x4 m

Djup: 0,00-0,15 m

Fyllning: Sten 0,20-1,00 m

Tolkning: Röjningsröse

Övrigt: Röset ligger direkt på berget

*RAÄ 140 efter schaktning, från väster.
Foto Rickard Lindberg, ÖLM.*

Bilaga 4. Anläggningsbeskrivningar förundersökningen

RAÄ 35

Form i plan: Närmast rund
Storlek i plan: 8 m i diameter
Djup: -
Fyllning: 0,30-0,60 m stora stenar
Tolkning: Ensamliggande stensättning alternativt röse
Övrigt: -

RAÄ 136

A1

Form i plan: Avlång
Storlek i plan: 8x1 m
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,15-0,60 m stora stenar
Tolkning: Odlingsröse
Övrigt: Omedelbart öster om vägsträckning

A2

Form i plan: -
Storlek i plan: ca 52x3-4 m
Djup: -
Fyllning: I ytan enstaka uppstickande stenar i jordvall
Tolkning: Jordvall
Övrigt: -

A3

Form i plan: Rundad
Storlek i plan: 3,50x3 m
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,30-0,60 m stora stenar
Tolkning: Odlingsröse
Övrigt: -

A4

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 5,50x4 m
Djup: -
Fyllning: I ytan 0,30-0,60 m stora stenar
Tolkning: Odlingsröse
Övrigt: Störning i centrum

A5

Form i plan: -
Storlek i plan: 16,5 m
Djup: -
Fyllning: I ytan enstaka uppstickande stenar
Tolkning: Terrasskant
Övrigt: -

A6

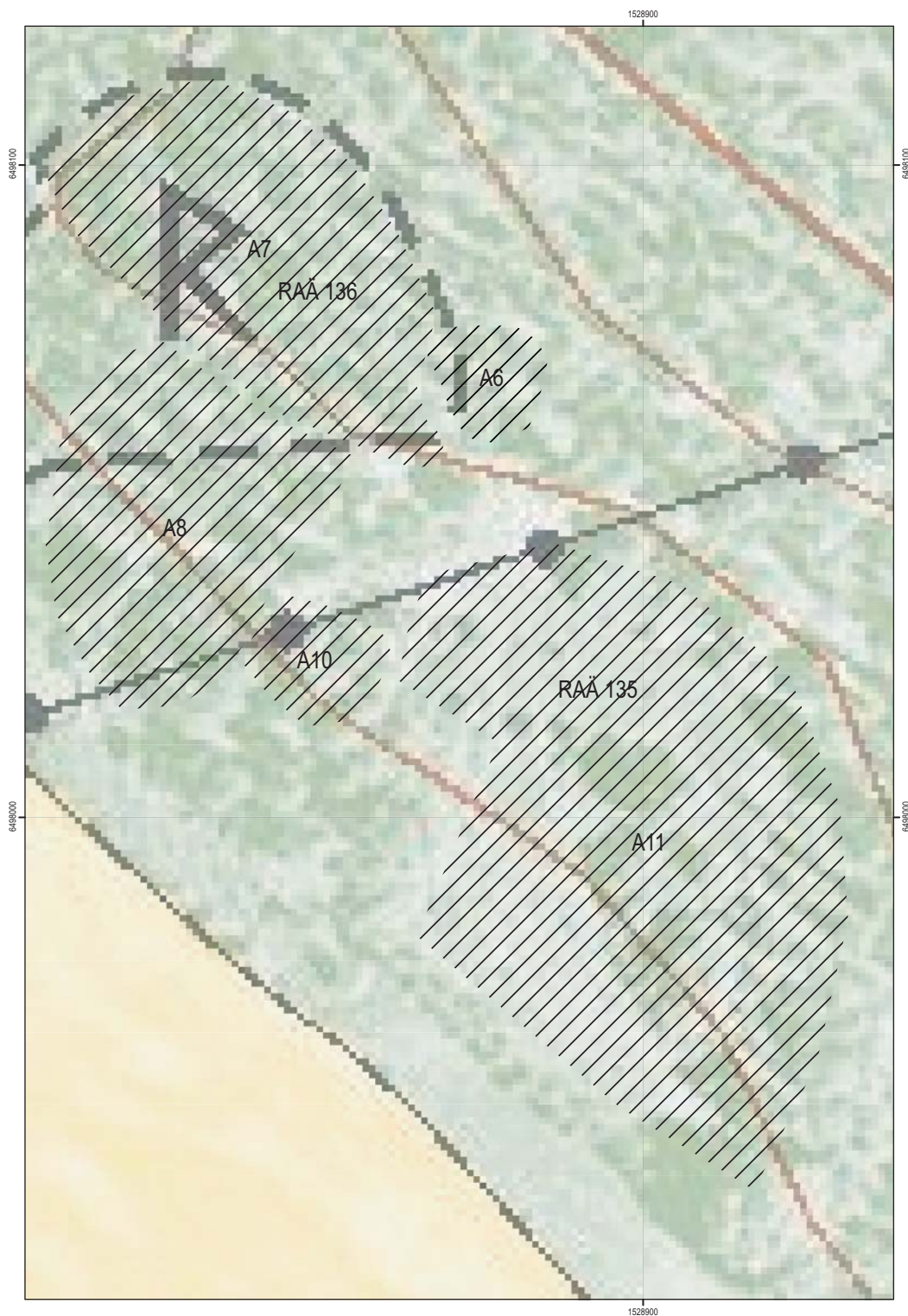
Fossil åkeryta som i norr begränsas av ett stort stenblock, i öster av röjningsstenar, i väster av odlingsröse (A 1) och i söder av terrasskanten (A 5). Det fossila åkerlagret har en mäktighet av ca 0,05-0,07 m och utgörs av sand. Åkerytan är cirka 250 m²

A7

Fossil åkeryta som ligger sydväst om A 6 och begränsas i nordöst av odlingsröse (A 1), sydväst och väster av jordvallen (A 2), i norr och öster av berg i dagen. I åkerytan finns enstaka uppstickande större stenar och berg i dagen. Åkerytan är cirka 2000 m²

A8

Fossil åkeryta i stark sluttning som omfattar två odlingsrösen (A 3 och A 4). Åkerytan begränsas i väster av en modern åkeryta, i söder flyter ytan samman med åkeryta A 9, i öster begränsas den av jordvallen A 2 och i norr av berg i dagen. Åkerytan är cirka 1700 m²

Åkerytor vid RAÄ 135 och 136. Skala 1:1000.

RAÄ 139

A1 Utgård

A2

Form i plan: Oval
Storlek i plan: 1,10x0,80 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Brun, något sotig, grusig sand med skärvig och skörbränd sten 0,10-0,25 m (i plan)
Tolkning: Härd

A3

Form i plan: Rund
Storlek i plan: 1x1,20 m
Djup: 0,36 m
Fyllning: 1. Svartgrå, sotig sand
2. Svartgrå, sotig sand med skärvig och enstaka skörbrända stenar 0,08-0,20 m
3. Svart, kraftigt sotig sand med enstaka kolbitar
Tolkning: Härdgrop
Prov: Ua-32034

A4

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 1,20x0,70 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Svart, sotig sand med enstaka skärviga stenar
Tolkning: Härd

A5

Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: 4x3,50 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Grå, sotig sand med rundad och skärvig sten 0,10 m, enstaka stenar 0,40 m
Tolkning: Grav, osäker tolkning

A6

Form i plan: Närmast rund
Storlek i plan: 6 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Delvis övertorvad sten, 0,30-0,50 m
Tolkning: Grav

A7

Form i plan: Närmast rund
Storlek i plan: 5 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Delvis övertorvad sten, 0,30-0,40 m
Tolkning: Grav

A8

Form i plan: Närmast rund
Storlek i plan: 9 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Delvis övertorvad sten, 0,30-0,50 m
Tolkning: Grav

A9

Form i plan: Närmast kvadratisk
Storlek i plan: 6x6 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Delvis övertorvad sten, 0,30-0,50 m
Tolkning: Grav

RAÄ 139, A3, från söder.
Foto Petter Nyberg, ÖLM.

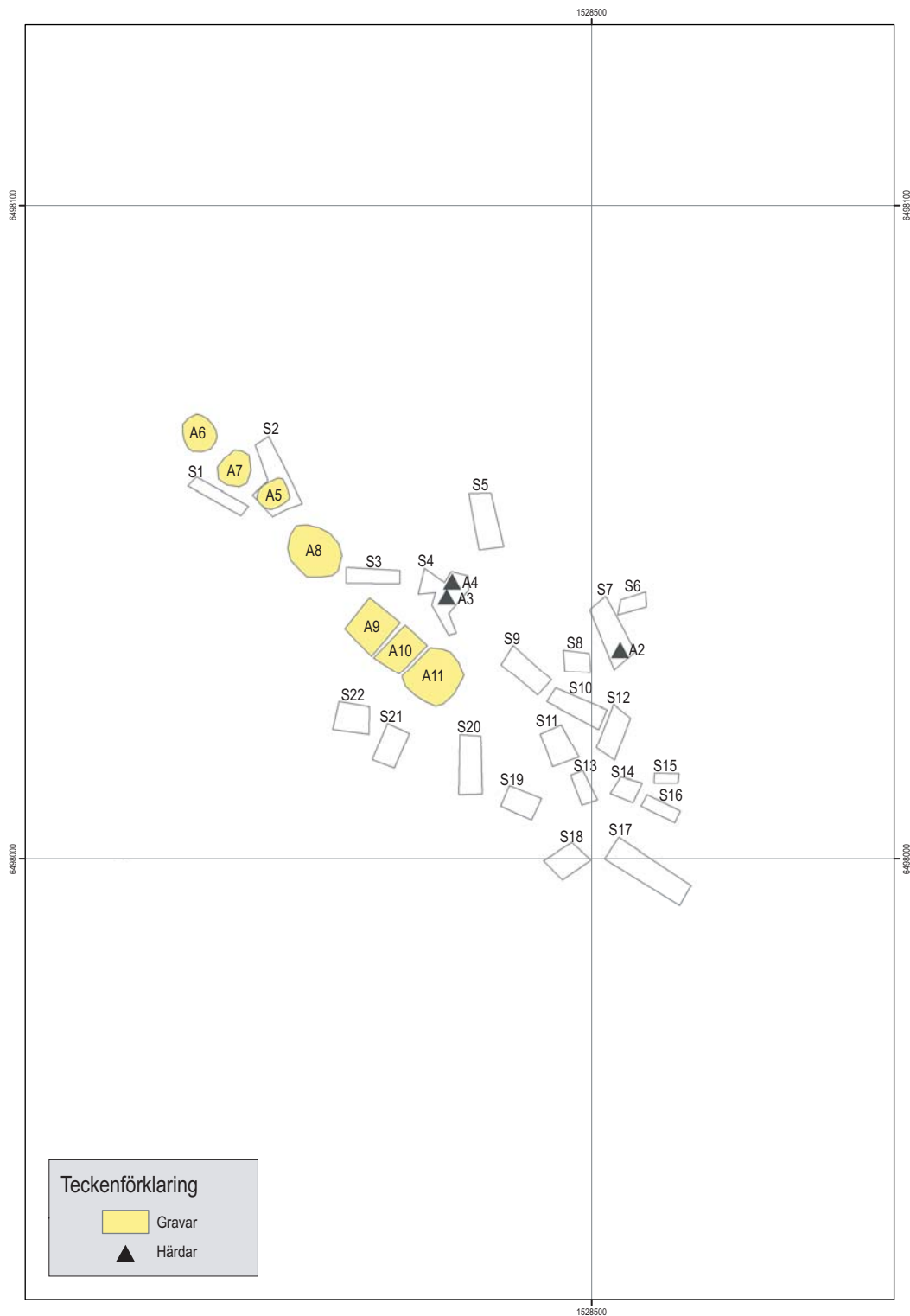
RAÄ 139, A6, från sydväst.
Foto Rickard Lindberg, ÖLM.

A10

Form i plan: Närmast kvadratisk
Storlek i plan: 5x6 m
Djup: Ej grävd
Fyllning: Delvis övertorvad sten, 0,30-0,50 m
Tolkning: Grav

A11

Form i plan: Antagligen rund
Storlek i plan: 9 m i diameter
Djup: Ej grävd
Fyllning: Delvis övertorvad sten, 0,30-0,50 m
Tolkning: Grav

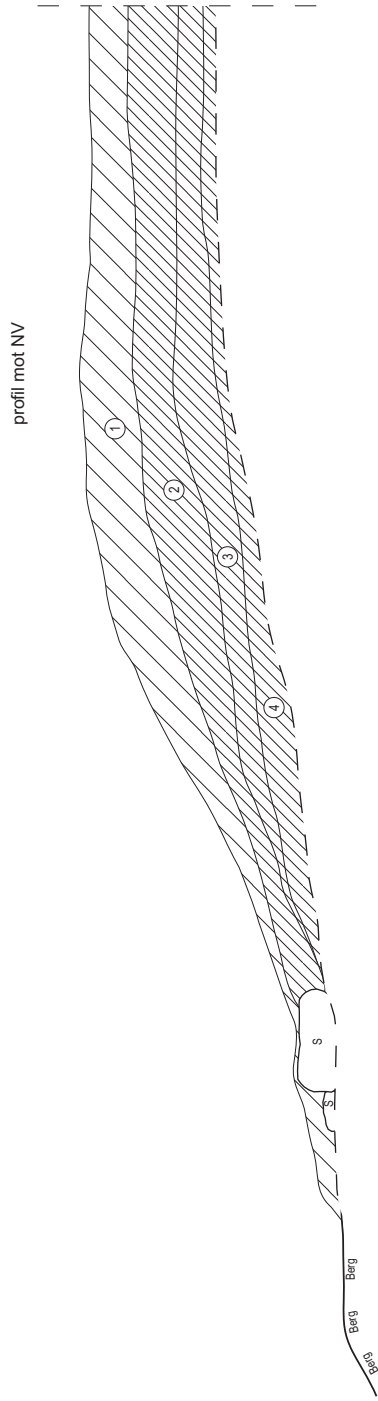

RAÄ 139 med anläggningar. Skala 1:1000.

Bilaga 5. Profilritning RAÄ 136, schakt 3

Då ritningen är förminskad är skalan 1:30.

- 1 Gråstov och majfjord.
- 2 Brungrå sandig lera.
- 3 Gråbrun något sandig lera.
- 4 Grå sandig lera.

Marby - Unnerstad, RAÄ 136, schakt 3
Dagsbergs socken
Norrköpings kommun, Ög

Profiliriting
Skala 1:20
Dnr 424/05
2005-11-09 Petter Nyberg
Renritning Lasse Norr

Östergötlands länsmuseum utförde under hösten och vintern 2005 en utredning etapp 2 och en förundersökning inom området Marby - Unnerstad, Dagsbergs och Styrstads socknar, Norrköpings kommun.

Nio objekt berörs av exploateringen, objekt 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 och 10. Inom området för undersökningen finns elva registrerade fornlämningar, av dessa kommer RAÄ 31, 35, 65, 135, 136, 139 och 140 att beröras av exploateringen.

Vid objekt 1, 2, 3, 4, 9 och 10 samt RAÄ 31 och 140 framkom inget av arkeologiskt intresse. Runt RAÄ 35 och 65 konstaterades inga ytterligare fornlämningar än de redan kända. Inom objekt 6, 7 och 8 framkom boplatzlämningar. Vid RAÄ 135 och 136 påträffades spår av äldre tiders odling. Vid RAÄ 139 framkom gravar och härdar.